

מזכרת

מחגיגת
יום הולדת השבעים

של

הרה"ח וכו' ר' יוסף יצחק הכהן שליט"א אהרונוב

ש"פ שופטים, ד' אלול, ה'תשפ"ד

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם ש"פ שופטים, ד' אלול הבעל"ט, יום ההולדת השבעים של הרה"ח עוסק בצ"צ וכו', הרב יוסף יצחק הכהן שליט"א, הננו לכבד את כל הנוטלים חלק בהתוועדות יום הולדת, בתשורה זו הכוללת:

א) אגרות-קודש בקשר עם יום הולדת השבעים (נלקטו מל"ג כרכי אגרות-קודש לכ"ק אדמו"ר זי"ע).

ב) שיחת כ"ק אדמו"ר מי"א ניסן תשל"ב — בקשר ליום ההולדת דשנת השבעים.

ג) מאמרי שבת הגדול וי"א ניסן תשל"ב.

ד) חלקים ממאמרים ושיחות שנאמרו בשנת תשל"ב — ביאורים בקאפיטל ע"א שבתהלים (ב-ד נלקטו מספרי תורת מנחם התוועדויות).

*

בתפילה להשי"ת שיתן לר' יוסף יצחק הכהן שליט"א ביחד עם זוגתו הרבנית שפרה שתליט"א אריכות ימים ושנים טובות ובריאות, ויזכו לראות אידישע חסידישע נחת מכל יוצאי חלציהם תמיד כל הימים.

ידידיו ומוקיריו

עש"ק פ' שופטים, ג' אלול, ה'תשפ"ד
כפרחב"ד, ארץ הקודש.

בי"ה, כ"א סיון, הישי"ת

הרה"ג והרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו'
מהורשי"ז ש"י [גרליק, רבה של כפ"ח]

... ולמלאות לו שבעים שנה לאריכות ימים ושנים טובות – הנני לאחלו שיזכה לקיום היעוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו (ובמילא יתעסק) להגיד (ולהמשיך) כי ישר הו"י גוי ועפמשנ"ת בלקו"ית ראה סד"ה כי תשמע גוי הישר. ואידי דאייתנין ארז"ל (אבות ספ"ה. ונדע הצ"ע ממשי"כ בכתהאריז"ל הובא במאו"א סוף אות ז' בן נ' לזקנה וס' לשיבה) בן ס' לזקנה בן ע' לשיבה ונפ"מ אם צ"ל חכם או מופלג אם מחייב קימה או הידור (יעוין קדושין לב, ב. טושו"ע יו"ד סרמ"ד ושער המצות להאריז"ל פ' קדושים. ואכ"מ). ויעוין בלקו"ית סוף הביאור דשחורה אני דשיבה הוא בא"א, מקום דרחמים רבים ורב חסד ימצאנהו תכה"י.

(אגרות קודש ח"ג ס"ע שכד ואילך)

בי"ה, כ"ג שבט, ה'תשי"ב

הגאון המפורסם לתהלה, ווי"ח אי"א חו"ב סועו"ה, מרא דעובדין טבן, וכו' וכו' כהדר"ג מוהר"ר אליעזר שליט"א [סילווער] אב"ד דסינסינטי

שלום וברכה!

נדעתי אשר מלאו לכהדר"ג שליט"א שבעים שנה, וליום הולדתו השבעים, הנה חבר אני לכל דורשי שלומו וטובתו המאחלים לו כל טוב. יאריך השם יתברך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, לשגשג בתורה ולהרבות בצדקה ומעשים טובים לטובת הכלל ובפרט. כאיחולי מכבדו ומברכו.

נ.ב. במשנה ספ"ה דאבות, בן שבעים לשיבה. וביתר ביאור בבי"ב (עה, א) אין שיבה פחות משבעים. וכ"פ בשו"ע יו"ד ר"ס רמ"ד. אבל בסידור האריז"ל (בתחלתו – דיני ביהכני"ס) כתב דצריך לקום מפני בן ששים שנה (הובא בברכ"י יו"ד שם). והוא עפמש"כ בתקוני זוהר (תכ"א ע' נו, א) לית שיבה פחות משתין כו' בן חמשים לזקנה.

— כן מוכח טעם האריז"ל בשער המצות שלו ובסי' הליקוטים. והנה במנחת חינוך מצוה רנ"ז פירש פסק האריז"ל משום דחשש לדעת התרגום. ואולי אשתמיטתי מש"כ בשעהמ"צ ובסי' הלקוטים הנ"ל. ובלא"כ — מצינו כמה פוסקים דיש להחמיר כדעת הזוהר גם במקום דפליג על השי"ס, אבל אין סברה כזו בנוגע לפלוגתת התרגום והשי"ס. —

ויש לומר דגם הירושלמי והבבלי פליגי בפלוגתת הזוהר והשי"ס, כי הירושלמי ס"ל דמנו"ן ואילך לא הוי כרת, ולבבלי מסמ"ך ואילך (תוד"ה אשרת, יבמות בתחלתה. ועיין מראה הפנים, ירושלמי ריש מסי' בכורים).

ובזה יובן גם כן השינוי בהסוגיות דבסוגיא דבבלי (מו"ק כח, א) איתא: שבעין שיבה אבל בירושלמי (בכורים) ליתא.

ותיקוני הזהר ה"ה תלמודי דארץ ישראל, ובמילא אזיל בשיטתי.

ועיין בספרים שהובאו בשדי חמד כללים מעי' זקן. ובסי' קהלת יעקב (לבעהמח"ס מלא הרועים) מעי' שיבה.

(אגרות קודש ח"ה ע' רלא ואילך)

בי"ה, יו"ד כסלו, תשי"ז

הרה"ג והרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'

מו"ה שלמה יוסף שי' [זוין]

... בכבוד ובברכה ליום ההולדת — שמתאים להסימן תהלים שמתחיל לומר — יקוים בכת"ר: אבוא בגבורות גוי' עד זקנה ושיבה, וכפי השוח"ט עד סוף הגלות — תשוב תעלני מן הגלות ואח"כ אזמרה לך בכנור קדוש ישראל (עיין בפיה"מ לאדהאמ"צ מהד"ב סקכ"ו).

נ.ב.

... קרוב לודאי שבאם היתה מסיבה מתאימה ליום הולדת השבעים (להעיר מלי' התויו"ט ספ"ק דברכות במעלת עי' שנה. (ועייג"כ לקוטי השי"ס להאריז"ל שם) היו נשמעים בה דברי התעוררות ליר"ש לתומ"צ ולדאי"ח, והרי הזמ"ג דמצב הכללי ודימי חנוכה.

(אגרות קודש ח"ד ס"ע קסב ואילך)

בי"ה, כ"ז תמוז, ה'תשח"י

ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים

בעל מדות וכו' מו"ה ארי' ליב שי' [גלמן]

שלום וברכה!

נודעתי מהעתונות כי כבי' הגיע ליובל שנות השבעים, והנני שולח לו ברכתי שיאריך השי"ת ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים וינצל את כשרונותיו שחונן בהם מההשגחה העליונה וכן ינצל את השפעתו במילואם, מתאים להסיסמה דאורייתא וישראל וקוב"ה כולי חד, ולא רק בדיעות בלבד אלא בהמשכה בחיים היום-יומיים.

וכמו שהכל מודים שהבורא הוא המציאות האמתית והמוחלטה ואין שייך בזה פשרות, שממה נפשך או שמאמינים שהוא ואין עוד מלבדו באמונה שלימה, או שאם האמונה אינה שלימה – אינה מענין זה לגמרי. והוא הדין בהנוגע לתורה שאין שייך בה פשרות. וכן בנוגע לעם ישראל, שאף שידוע מאמר חכמינו ז"ל ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, אבל אין זאת אומרת שאין החטא ולא כלום ושהקב"ה עושה פשרה וותרן הוא, אלא – צריך לעשות תשובה ושב ורפא לו.

וכיון אשר משנות השבעים ואילך נכנס כבודו לשנות הגבורה, יהי רצון שיהי' כמעין המתגבר ללחום מלחמתה של תורתנו הנותנת עוז וגבורה, מבלי חת, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בכבוד ובברכה.

(אגרות קודש חי"ז ע"י ערה)

בי"ה, ימי חנוכה, ה'תש"כ

ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"מ בעל מדות תרומיות עוסק בצ"צ

ענף עץ אבות כו' הרש"ז שי' [שזר]

... אכפול ברכתי עוה"פ ואצטרף להמון המברכים את כו' לרגל מלאות לו שבעים שנה, ועל פי המקובל מכ"ק מו"ח אדמו"ר (שאמר שהוא מנהג קדמונים) שמיום מלאות [י"ג שנה יש להבר מצוה שייכות למזמור י"ד דתהלים, וכן בכל שנה כסדר, הנה במלאות] לכו שבעים שנה, המזמור השייך לו הוא מזמור ע"א,

ויהי רצון שיקויימו בו דברי נעים זמירות ישראל – וגם עד זקנה ושיבה אלקים אל תעזבני עד אגיד זרועך לדור לכל יבוא גבורתך.
בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

(אגרות קודש חייט ע' קטז)

ב"ה, ו' אייר, תשכ"ב
ברוקלין.

מר חיים שי' המכונה ד"ר שאשקעס

... ומענין לענין, לרגלי מלאת לו שבעים שנה לארך ימים ושנים טובות,
יהי רצון מהשי"ת אשר עוד רבות בשנים יפעול לטובת בני ישראל בגשם
וברוח אשר יחדיו יהלכון,
וכידוע פירוש רבנו הזקן, בעל התניא והשו"ע, בתואר עמנו אשר גוי אחד
בארץ הם, שממשיכים האחדות – אחדות ה' – גם בארץ ובענינים ארציים.
בכבוד וברכה.

(אגרות קודש חכ"ב ס"ע ריט ואילך)

ב"ה, י"ז שבט, ה'תשכ"ג
ברוקלין, נ. י.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"מ בעל מדות וכו'
מהר"ר יששכר שליט"א [לוין]

שלום וברכה!

בנועם נודעתי אשר כת"ר הגיע לשנות שיבה וכבוד עשו לו ידידי
ומעריציו במסיבה מיוחדת.

והנני לאחל לכת"ר שילך משיבה טובה לגבורות ועוד יותר, וינצל
כשרונותיו שחונן בהם על ידי ההשגחה העליונה והאפשריות להפצת היהדות
המסורתית בלי פשרות בעירו ובקהלתו ובכל מקום שידו מגעת, ויעשה ויפעול
מתוך שמחה כהוראת המורה הגדול הרמב"ם, ובפרט כמודגש ומבואר גודל ענין
שמחה של מצוה בתורת החסידות, ובאריכות בספרי רבינו הזקן בעל התניא
והשו"ע, שהשנה היא שנת הק"י להסתלקותו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות.

(אגרות קודש חכ"ב ע' תח)

בי"ה, כ"ז טבת, תשכ"ד
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג והרה"ח ווי"ח אי"א נוי"מ בעל מדות רב פעלים
איש המעלה בנשי"ק וכו' מוה"ר יצחק מאיר שי' הכהן
[לוין]

שלום וברכה!

הנני מצטרף לקהל מברכיו לרגלי יום הולדת השבעים ומאחל לכת"ר
אורך ימים ושנים טובות ולראות פרי טוב ונח"ר בעמלו בשובע שמחות.
ועל פי מנהגנו, בהוראת כ"ק מוי"ח אדמו"ר, לומר כל אחד בכל יום
המזמור תהלים המתאים לימי שנותיו, יהי רצון שכיון שעכשיו שייך לכת"ר
מזמור ע"א – יקויים בו המדובר במזמור זה – אבוא בגבורות וגוי.
בהוקרה בכבוד ובברכה.

(אגרות קודש חכ"ג ע' פד)

בי"ה, כ"ה מני"א תשכ"ו
ברוקלין

ש"ב, הווי"ח אי"א נוי"מ מו"ה יהודה ליב שי'
[שניאורסאהן]

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו,
בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת
שתהי' שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה
וקיום מצותי' מתוך הרחבה.
בברכה שיקויים בו הכתוב במזמור תהלים שבשנתו הבע"ל יאמרו בכל
יום – ע"פ מה שקיבל אדמו"ר הזקן מרבו בשם רבו מורנו הבעש"ט לאמר
הקאפי' תהלים המתאים למספר שנותיו (מיום הבר מצוה – מזמור יד וכו')
אחר תפלת שחרית קודם אמירת השיעור תהלים (חדשי) בכל יום – בך ה'
חסיתי גוי' ימלא פי תהלתך גוי' אבוא בגבורות גוי' אגיד נפלאותיך
ולבשו"ט בכ"ז – ש"ב.

(מקדש מלך ח"ג ס"ע נ ואילך)

בי"ה, אסרו חגה"ש תשכ"ז
ברוקלין, נ.י.

ש"ב, הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה עזריאל זליג שי [סלונים]

שלום וברכה!

במענה על הודעתנו אודות יום הולדת שלו,
בודאי נהג במנהג אני"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת
שתהי שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה
וקיום מצותי מתוך הרחבה.
בברכה – כבמזמור תהלים שמתחיל עתה לאומרנו: בך ה' חסיתי גוי
אבוא בגבורות גוי אגיד נפלאותיך
ש"ב המצפה לבשו"ט בעניי הפרט והכלל והצבור.
(מצילום האגרת – עבד מלך ע' 347)

בי"ה, י"א אדר שני, ה'תש"ל
ברוקלין, נ.י.

מחוי מר אברהם שי [שליאָנסקי]

שלום וברכה!

נזדמן לי לפני ימים אחדים, והיום פעם שני, לקרוא על דבר יובל
השבעים שלו. ואצטרף לקהל מברכיו לאחל לו אריכות ימים ושנים טובות.
וכמנהג יהודי לצרף תיכף ומיד מאמר חכמינו ז"ל – טוב לשמים וטוב לבריות
גם יחד, שהוא הטוב האמיתי.
והרי חודש אדר ענינו לא שמחה סתם כי אם מרבין בשמחה, ועד דלא
ידעי.

ארשה לעצמי להביע עוד מאיחולי, ובטח בלאו הכי יחשדני בזה, אשר
יהי רצון שהתזוזה והתנועה של "שיבה אל המקור" תתבצר בחייו במעשה
בפועל, בחיים המעשיים כל יום. ובפרט אשר השפעה לו בכגון זה בחוג מסויים
שספק אם יקבלו השפעה ממישהו אחר, ופעולה מקורית (תרתי משמע) ומפתיעה
מצדו – בודאי שהרבה ממנו יראו וכן יעשו.

בתקופתנו זו, רבו הפירושים בכל ענין ודבר, ועד לפירושים סותרים
ומשונים. אבל כוונתי בהאמור היא בסגנון הידוע "לדעת זה התינוק", או
במאמע־לשון – גאָר פשוט. וכיון שבמשך כמה שנים ביקטרינוסלב הי' מחפש

דוקא זה שהוא נועז ונגד הזרם, אין לך נגד הזרם בחוג מעריציו – ממפנה ושינוי בכיוון האמור.

פשוט שאין מתחילים להדר בקיום מצוות מעשיות בכדי להראות שיכולים ללכת נגד הזרם וכי, אבל בתור מסייע הרי גם תכונת נפש זו פעילה היא.

ולהתמי' מה יום מיומיים, המענה (באם יש צורך בזה) – יובל שבעים שנה.

בכבוד, ובברכה לשנים טובות ומוצלחות ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מפני הנימוס צריך הייתי לחכות עד שאבחן בתגובת מר על מכתבי זה, ורק לאחר זה להביע תקותי שישלח לכאן מפרסומיו (נוסף על משלוח האי': סי' "שירים", שני כרכים). אבל כיון שהמכתבים שלי מתאחרים ביותר וביותר, זאת אומרת שבלאו הכי אין מגדירים אותי כאיש הנוהג על פי הנוהג וחוקי הפרוטוכול, הריני מצרף בקשתי זו בשולי מכתבי זה.

(אגרות קודש חכ"ו ע' שנב ואילך)

[ראי' שדוד המלך ע"ה אמר קאפיטל ע"א בשנתו השבעים]

וע"פ המנהג שקיבל אדה"ז מרבו בשם רבו מורנו הבעש"ט לאמר הקאפי תהלים המתאים למספר שנותיו* ...

וכאן להעיר: הקשו כו"כ ממפרשי הש"ס (ברכות שם) ומדרש (תהלים שם) מסתירת ב' המנינים ותיצרו כו'.

ויש להוסיף קושיא על קושיתם – דדוקא ראשוני המפרשים לא עמדו ע"ז כלל (ורק ששקו"ט איזה מזמורים כחדא חשיבי)!

ולפעני"ד – קושיא מעיקרא ליתא, כי עדי"ז מצינו בנוגע לה' ספרי התורה שדרז"ל שנחלקים גם** לשבע (שבת קטז, א) וגם בנוגע לכד ספרי תנ"ך, שספר אחד מהם הוא – תרי עשר. ולהעיר מג"ן סדרים דאורייתא (זח"א קד, ב. ובכ"מ) ובפרטן הם נד. סי' המה מלכות – מסכתות (שהש"ר עה"פ ו, ח"ט. במדב"ר פי"ח, כא) ובפרטן סג (ולפיה"מ להרמב"ם בהקדמה – סא). ועוד.

(* וראי' לחדודי עכ"פ לזה: שני מנינים במספר (ברכות ט, סע"ב: הני קג* קד הווינן) מזמורי תהלים: קנ (בכלל הספרים. וראה מנחת שי לתהלים בהקדמתו), קמו (ירושלמי שבת פטי"ז ה"א. מסי' סופרים פטי"ז הי"א. מדרש תהלים מזמור כב) וע"פ מרז"ל (ברכות ט, ב) "אשרי האיש (קאפי א) ולמה רגשו גוים (קאפי ב) **חדא** פרשה היא" ולפי מנין זה – מזמור "לשלמה משפטיך גו"י הוא מזמור ע"א, וסיומו "כלו תפלות דוד בן ישי", היינו שאמרו דוד כשנסתלק, ודוד נסתלק בן ע' שנה (ב"ר פצ"ו, ד. רות רבה פ"ע, ב. וראה ג"כ במדב"ר פי"ד, יב. זח"א קסח, א. וראה ספה"מ להצ"צ קח, ב ואילך).
 (** שהרי בודאי לא פליג מ"ד זה על חלוקת התורה לה' ספרים.

(* להעיר מסנה' קג, ב: קג פנים. ל"ת להארז"ל ר"פ וישלח.

(לקוטי שיחות חלק י ע' 75 הערה 31 ובשוה"ג השני,

ועי"ש בהוספה לאחר זמן בע' 77 ואילך)

בס"ד. חלק משיחות יום הבהיר י"א ניסן, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. ישנו ענין שצריכים לקבעו בחוזק — שלכן המתנתי למצב שתהי' התעוררות באופן הניכר בגלוי¹:

ובהקדים — ששאלו אצלי: כיון שישנו כבר הענין ד"ימי שנותינו בהם שבעים שנה"² — מה מתכננים לעשות לאחרי כן, דלכאורה הרי זה הזמן לחשוב אודות מנוחה וכו'.

והמענה על זה:

לכל לראש, לא צריך להסתכל על ה"פאָספּאַרט"³, אלא על ההרגשה האישית ("ווי מ'פילט זיך"). ומה שנוגע עוד יותר: כמה מהשנים היו שנים קיימים — שהרי אין זה "קונץ" שמספר השנים מצויין ב"פאָס" או ב"תעודת לידה" וכיו"ב, אלא יש צורך להבטיח שזהו באופן ד"בא בימים"⁴, כפירוש הזהר⁵ שכל הימים הם שלמים עד ש"לא חסר אפילו יומא חדא".

אבל אעפ"כ, הרי ישנו מנהג ישראל (ש"תורה הוא"⁶) בנוגע לציין שבעים שנה כפשוטם (כמ"ש בחות יאיר והובא בפרי מגדים וכו').

ובכן: המענה על השאלה מה צריך לעשות אח"כ — מפורש בהמשך הפסוק⁷: "ואם בגבורות", והיינו, שדוקא עכשיו צריך להתחיל לפעול בהתגברות יתירה (ביחס לחלישות שהיתה בשנים שלפנ"ו, כפי שידע אינש בנפשי, בשעה שעושה חשבון צדק).

אלא שישנם כאלו שאין ענינם לעסוק בעצמם בידים וברגלים (כיון שהדבר קשור עם מניעות שונות), ובמילא זקוקים לאלו שישמעו את הבקשה וההפצרה והתחינה וכו'⁸, שהם יפעלו זאת בפועל,

6 ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ד או"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.
7 שו"ת חות יאיר ס"ע. פרי מגדים (במשב"ז) או"ח סתמ"ד סק"ט. וראה הנסמן לעיל ע' 51 בשוה"ג הב'.
8 דלקמן ס"ב.

1 יש לציין שלפני שיחה זו ניגנו הניגון עה"פ "בך ה' חסיתי גו'" (בקאפיטל החדש) בהתעוררות גדולה (המו"2).

2 תהלים צ, יו"ד.

3 ראה גם תר"מ חל"ג ריש ע' 198.

וש"נ.

4 חיי שרה כד, א.

5 ראה זח"א קכט, א. רכא, ב ואילך.

א. וראה גם לקו"ש חל"ה ע' 92. וש"נ.

ועד שיעשו זאת ע"פ הוראת התורה ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, מאתיים רוצה ד' מאות"⁹, והיינו, שאלו הסבורים שהם עשו כל מה שהיו צריכים לעשות, ובשלימות — שזהו כללות ענין ה"מנה" שיש בו "מאה", שזוהי השלימות במספר¹⁰ — אין זה באופן שמגיע הזמן שצריכים לנוח ולילך לטייל, כיון שכבר פעלו והגיעו לשלימותם, אלא אדרבה: מצב זה צריך לעורר אותו לרצות ב"פ ככה, ולא באופן מרומה, אלא שאכן יהי' "מאתיים".

והלשון בזה הוא — לא "חפץ", אלא "רוצה":

מבואר בכ"מ¹¹ החילוק בין "חפץ" ל"רוצה" — ש"חפץ" הוא פנימיות הרצון, שלכן לא שייך לומר "כופין אותו עד שיאמר חפץ אני", כיון שאי אפשר להכריח אדם שישתנה אצלו פנימיות הרצון; יכולים להכריחו ("כופין אותו") רק "שיאמר רוצה אני"¹², דכיון שאין לו ברירה, לכן אומר "רוצה אני" — להקריב את הקרבן, ועד"ז בנוגע לכמה ענינים שבהם "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני", ועד ל"זביני' זביני"¹³.

ובסגנון אחר: רצון — יכול להיות גם בשביל דבר אחר, אפילו אם אינו רוצה זאת מצד הדבר עצמו, וכמו ב"כופין אותו", שכיון שאינו רוצה לסבול את הכפי', לכן, גם דבר שלולי הכפי' לא הי' רוצה לעשותו, להיותו היפך רצונו, ה"ה מסכים לעשותו ולומר "רוצה אני", אע"פ שה"חפץ" נשאר אצלו כמקודם.

ובנוגע לעניננו: "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים" — לא רק רצון בפנימיות ("חפץ"), שיכול להשאר ללא גילוי ולא לבוא בפועל, אלא הדבר צריך לבוא באופן של רצון בגלוי;

ועד שנעשה כהפירוש השני ב"רצון" — מלשון מרוצה¹⁴, שנפשו ונשמתו נמצאים בתנועה של ריצה למלא את הענין שרוצה בו, ובנדוד — שיהי' לו "מאתיים".

ב. וכרגיל — יש גם לקשר כל ענין עם מספר מסויים [וכפי שכבר ראו כמ"פ, שכאשר מעוררים בכלל שצריך לפעול, אזי אומרים שכבר

(11) ראה שו"ת הצ"צ אה"ע ח"ב סרס"ג. לקו"ת שה"ש כח, ד. וש"ג. וראה גם תו"מ ח"ד ע' 228 הערה 3.
(12) ר"ה ו, א. וש"ג.
(13) ב"ב מז, סע"ב ואילך.
(14) ראה פי' מהרז"ו ועץ יוסף לב"ר פ"ה,

(9) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. שערי תשובה לר"י ב, כו. מנה"מ להר"י אלנקווה ח"ד פי"ד ע' 250.
(10) ראה גם תו"מ חמ"ה ריש ע' 144.
וש"ג.

פעלו, ואי אפשר לדעת מה וכמה פעלו כו'), שלכן מדייקים גם חז"ל לומר מספר מסויים: "רוצה מאתיים".

ובנדוד: כיון שעוברים משבעים ונכנסים לשמונים, יש לעורר על כך שבמשך שנה זו יתוספו לכל הפחות שבעים ואחד מוסדות¹⁵.

— מסתמא ישנם כאלו שמיד יתייראו... אך מצד העייפות מהריקוד והשירה — לא ישימו לב להתחייבות שלוקחים על עצמם, ובפרט שאין זו התחייבות, אלא ענין של זכות, וכיון שמדובר אודות מוסדות שבהם תלוי תועלת הרבים, הנה זכות הרבים תלוי בו, ומה שנוגע למעשה בפועל — שזכות הרבים מסייעתו שיבוא הדבר בקלות יותר מכפי שמשער בעצמו.

ג. ולהעיר:

אין הכוונה לעשות סתם "מוסד" כדי שיתוסף מקום שיוכלו ליתן כיבוד של יושב-ראש, גזבר, יו"ר-כבוד ("טשערמאַן", "טרעזשורער", "האַנערער־טשערמאַן") וכיו"ב, ואח"כ ידפיוסו זאת על "נייר המכתבים" ("סטעיטשאַנערי"), ויערכו כותרות ראשיות ("העד-ליינס" כפי שנקרא כאן) בכל העיתונים, שפלוגי בן פלוגי זכה לכבוד זה, ועד שנבחר בתור "איש השנה" — כמו ההמצאה המשונה של ארצות-הברית: "מען אָוו דע ייר"!!!

מעולם לא נשמע דבר כזה! — יש "אחת בשנה"¹⁶, יום הקדוש; אבל "איש השנה" — זו המצאה משונה של ארה"ב, שהרי ממה-נפשך: אם הוא אדם כדבעי — הי' צריך להיות גם לפני ולאחרי שנה זו; ואם הוא אדם בשנה זו בלבד — הרי זה סימן שגם בשנה זו אינו "אדם"... (כל הקהל צחק, והפטיר כ"ק אדמו"ר שליט"א: הלוואי היתה זו "צחות" בלבד. לדאבוננו אין זו "צחות"!

אבל אם רק יכולים לנצל זאת עבור ענין של תורה ומצוות — לא איכפת לי שיתנו לו כבוד ויקראו לו "איש השנה", או "איש החודש"... ובלבד שיקימו מוסד חדש, שיהי' מיוסד על יסודי התורה והמצוות, ובמילא הרי זה כולל גם הענינים שבין אדם לחבירו, שקיומם תלוי בכך שהם מיוסדים על אופן ההנהגה שבין אדם למקום¹⁷, כמובן מדברי

15) ראה "מבוא" לאג"ק חכ"ז ע' 14 (17) ראה גם תו"מ חס"ז ריש ע' 380. ואילך. וש"נ.

16) ס"פ תצוה. אחרי טז, לד.

וש"נ.

המדרש¹⁸ בפירוש "ואהבת לרעך כמוך" (שהובא בפירוש רש"י במסכת שבת¹⁹): "ריעך וריע אביך אל תעזוב²⁰, זה הקב"ה".

ועכ"פ בנוגע לפועל — יש להשתדל לייסד במשך שנת השבעים לכל הפחות שבעים ואחד מוסדות חדשים.

ד. וכבר נעשתה ההתחלה בזה:

ובהקדים האמור לעיל²¹ שבקדושה אין ענין של "חנם" [הרי רק "במצרים — חנם", אבל כבר מזמן יצאו בני"מ מצרים, ובפרט כשנמצאים בחודש ניסן], אלא כל דבר צ"ל קשור עם הוצאות והשתדלות וכו'.

ובכן: "חבר אני לכל אשר יראוך"²² (כל אלו שיעסקו בזה במסירה ונתינה) — שיתנו, בלי נדר, ממה שהתנדבו ל"קרן השבעים"²³, לכל הפחות חלק המעשר מכל ההוצאות הקשורות עם יסוד שבעים ואחד מוסדות חדשים.

ואין להתיירא שמא יקימו מיד במשך שנה זו (לא רק שבעים ואחד, אלא) שמונים מוסדות, או אפילו מאה — ואדרבה: תבוא עליהם ברכה, ובודאי לא תהי' בכך מניעה לתת חלק המעשר (או אפילו יותר ממעשר).

ובלבד שתהי' ההתחלה ע"י "אצבע קטנה" של כל אחד — בנוגע לענינים שאנשים צריכים לעשות, ושל כל אחת — בנוגע לענינים שנשים ובנות צריכות לעשות, ויעסקו בזה מתוך מסירה ונתינה, אע"פ שנראה [ויתכן שכן הוא ע"פ תורה, כדברי המדרש²⁴ שהוא חלק מתורת אמת] שזוהי "אבן גדולה".

וכאן יכולים להתחיל מיד מה"מעשר": בדרך כלל הסדר הוא שכשישנם ה-90 אחוזים, אזי מקבלים ה-10 אחוזים מה"גזבר" שלי²⁵; אבל בשנה זו אוציא²⁶ זאת מרשותו... וההתחלה תהי' מחלק המעשר, שיתנו תחילה עשר אחוזים, ואח"כ תהי' ה"זריעה" ע"י כל אחד —

18) לא במקומו (שהרי זה פסוק בפ' קדושים (יט, יח)), אלא בשמו"ר (רפכ"ז).

19) לא, א.

20) משלי כז, י"ד.

21) בהתועדות ס"ב (תו"מ חס"ח ע' 309).
22) הרה"ח ר' חיים מרדכי אייזיק חדקוב — מנהל ה"מרכז לעניני חינוך". וראה גם תו"מ חמ"ב ריש ע' 309.

23) תהלים קיט, סג.

24) ראה "התקשרות" גלין תקס ע' 10. שחוק (המור"ב).

25) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר זאת בבת' שחוק (המור"ב).

להשלים את שאר התשעים אחוזים (או יותר מזה), ובלבד שיתחילו מיד, בשעה טובה ומוצלחת, את יסוד המוסדות החדשים.

ה. ואז יראו, שמשבעים ואחד המוסדות ירצו בודאי ב"פ ככה וד"פ ככה, כאמור לעיל ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, מאתיים, רוצה ד' מאות", באופן דהלוך והוסיף ואור, ועד שיציפו את העולם בענינים של טוב וקדושה.

ועי"ז ימשיכו ויפעלו את הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יקויים היעוד²⁷ "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם", ועד שהעולם כולו יהי' מוצף ב"דעה את ה'", כמ"ש²⁸ "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים",

— כפי שכותב הרמב"ם (מורה הנבוכים שבדורו ובכל הדורות עד לדורנו זה) ב"משנה תורה", "יד החזקה", בסיום וחותם הלכות מלכים — "מאן מלכי רבנן"²⁹, שבכח התורה, ו"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"³⁰, מעשה בפועל, מתקנים את העולם שיהי' כרצונו של הקב"ה: "לעשות לו ית' דירה בתחתונים"³¹ —

ויקויים היעוד³² "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר", בקרוב ממש.

* * *

(31) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.
ובכ"מ.

(32) ישע"י מ, ה.

(27) ירמי' לא, לג.

(28) ישע"י יא, ט.

(29) קידושין מ, ב. וש"נ.

(30) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב.

(ברע"מ).

בס"ד. ש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניסן (מאמר א'), ה'תשל"ב

(הנחה בלתי מוגה)

למנצח לדוד להזכיר גו¹, ואיתא במדרש² משל למה הדבר דומה למלך שהי' לו צאן וכעס עליהם, גירש את הצאן והתיר את הדיר והעביר את הרועה, אחר זמן חזר המלך לצאנו התחיל מכנסה ובונה את הדיר, ולרועה לא הזכיר, אמר הרועה הרי הצאן מכונסות והדיר בנוי ואני איני נזכר. כך אמר דוד, למעלה מן המזמור כ³ אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, הרי הדיר בנוי⁴, וישבו שם וירשוה זרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה, הרי הצאן מכונסות, אמר הרועה ואני איני נזכר, לכך למנצח לדוד להזכיר. והיינו, שמזמור זה קאי במעמד ומצב שארץ ישראל (ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁵) היא בשלימות, כיון שאלקים יושיע ציון, ולא רק ציון דקאי על ירושלים, אלא גם כל ערי ארץ ישראל, יבנה ערי יהודה, ובאופן שישבו שם וירשוה, כפי שהובטח לאברהם אבינו בכרית בין הבתרים⁶. ולא עוד אלא שגם בניי הם בשלימותם, שנקראים זרע עבדיו, דקאי על הלויים שענינם הוא לעמוד⁷ לשרת לפני הוי"⁸, ואוהבי שמו, דקאי על הכהנים (ע"ש) שמברכים את ישראל באהבה⁹, והיינו, שכל בניי הם במעמד ומצב נעלה ביותר שלכן נקראים כולם זרע עבדיו ואוהבי שמו. אמנם, לאחרי כל זה ישנה עדיין הטענה שהרועה לא נזכר, ועז"נ למנצח לדוד להזכיר. וצריך להבין, דלכאורה, כיון שהמלך כינס את הצאן ובנה את הדיר, הרי מעצמו מובן שהמלך לא שכח על הרועה השומר את הצאן, ובודאי החזיר גם את הרועה שיחזור וישמור את הצאן, ולמה צריך להזכיר על הרועה. ועכצ"ל, שהענין דלהזכיר אינו בנוגע למציאותו של הרועה ביחס להצאן, שהרי מזה גופא שהצאן מכונסות והדיר בנוי, מוכח, שהרועה נמצא עמהם, ויתירה מזה, שכינוס הצאן גופא הוא ע"י הרועה, אלא

(5) לך לך טו, יח ואילך.

(6) ע"פ עקב יו"ד, ח.

(7) ראה רמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל.

(8) סוטה לט, א. טושו"ע או"ח סקכ"ח

סי"א. שו"ע אדה"ז שם סי"ז.

(1) תהלים ע, א. — הקאפיטל שמסיימים אמירתו ב"א ניסן השתא (ראה סה"מ י"א ניסן בתחילתו).

(2) מדרש תהלים יל"ש ופרש"י עה"פ.

(3) תהלים סט, לו.

(4) עקב יא, יב.

שאעפ"כ צריך להזכיר על הרועה, היינו, על עצם מציאותו כמו שהוא לעצמו, נוסף על היותו רועה של הצאן. וענין זה נפעל ע"י למנצח לדוד להזכיר דוקא.

(ב) **ויובן** זה ע"פ תורת הבעש"ט הידועה⁹ (משבעת התורות שאמר בג"ע בשנת תרנ"ב ונמסר ע"י כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע) על הפסוק¹⁰ קומי אורי כי בא אורך, אתם נשיאי ישראל וואָס איר לייגט אַוועק אייער תורה ועבודה בשביל טובת הרבים, וואָס וועט זיין מיט אַיך וכו'. והיינו, שנוסף על פעולתם של נשיאי ישראל בשביל טובת הרבים, בדוגמת פעולת הרועה בשביל טובת צאן מרעיתו, ישנו גם העילוי שצריך להיות אצלם בעצמם (וואָס וועט זיין מיט אַיך). ועפ"ז מובן שאע"פ שלאחרי כינוס הצאן ובניית הדיר נמצא גם הרועה עמהם, ה"ז רק מציאותו של הרועה כפי שהיא בנוגע להצאן, ולא מציאותו של הרועה כפי שהוא מצד עצמו, ועז"נ למנצח לדוד להזכיר.

(ג) **והענין** בזה, דהנה, נשיאי ורועי ישראל הם בדוגמת רועי צאן שדואגים תמיד לצאן מרעיתם, וכדאיתא במדרש¹¹ על הפסוק¹² ומשה הי' רועה, שבחנו הקב"ה בצאן, שברח ממנו גדי (ע"ד מ"ש¹³ תעיתי כשה אובד) ורץ אחריו כו' הרכיבו על כתפו כו', אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, חייך אתה תרעה צאני ישראל. ועד"ז בדוד, שבדקו הקב"ה בצאן ומצאו רועה יפה, שהי' מוציא קטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך, ואח"כ מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלים עשב הקשה, אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבוא וירעה בעמי. וכידוע מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו¹⁴ אודות בעל ההילולא דב' ניסן, שרועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם, אלא עומדים ומשמיים במרום. וכן הוא גם בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר ממלא מקומו, וכן בנוגע לכ"ק אדמו"ר הצ"צ בעל ההילולא די"ג ניסן (המתברך משבת זו). והנה, תפקידם של נשיאי ורועי ישראל הוא לכנס את הצאן, דזהו מ"ש¹⁵ שה פזורה ישראל, ולכן צריך לכנס את הצאן, וגם לבנות את הדיר, שזהו

(11) שמו"ר פ"ב, ב.

(12) שמות ג, א.

(13) תהלים קיט, קעו.

(14) אגרות-קודש שלו ח"א ע' קמא.

(15) ירמי' נ, יז.

(9) ספר השיחות תרצ"ז ע' 207 — נת'

בארוכה ב"קונטרס שבעת התורות שאמר מורנו הבעש"ט בג"ע" (קה"ת, תשנ"ב) ע' 61 ואילך.

(10) ישע"י ס, א.

ע"ד מ"ש¹⁶ כתפארת אדם לשבת בית, אלא שניתוסף בזה גם מעלת הדיר לגבי בית, כיון שגם בישראל ישנה המעלה דבהמה לגבי אדם, כמ"ש¹⁷ בהמות הייתי עמך, עד לבחי' בהמה רבה שלפני האצילות (כמבואר בתניא¹⁸), וכמובן גם מהמבואר בהמשך ההילולא¹⁹ בענין הפיכת השטות שלמטה מטו"ד לשטות דקדושה שלמעלה מטו"ד, דשטות שלמטה מטו"ד הוא בחינת בהמה שלמטה מאדם, ותכלית העבודה היא לעלות לבחינת בהמה שלמעלה מבחינת אדם, ובמילא צריך להיות גם הענין ד(תפארת אדם) לשבת בית באופן של דיר.

אמנם כללות הפעולה דנשיאי ורועי ישראל בכינוס הצאן ובניית הדיר, היא, מה שהרועה והנשיא דואג רק לצאן מרעיתו, ולא לעצמו. ולכן, צריך להיות ענין של הזכרה לגבי הרועה והנשיא עצמו, שזהו"ע למנצח לדוד להזכיר.

וביאור הענין הוא, דהנה, ענינו של רועה הוא שמצד עצמו יש בו תכונות מיוחדות שבהם הוא נעלה יותר משאר בני אדם, ובגלל זה נעשה רועה עליהם. וע"ד מ"ש במדרש²⁰ על הפסוק ומשה הי' רועה, שמתחילת ברייתו הי' מתוקן לכך, אלא שאח"כ נתגלה הדבר עי"ז שבחנו הקב"ה בצאן כו', כנ"ל. והיינו, שרועה ישראל גדלה מעלת נשמתו לגבי מעלת נשמותיהם של צאן מרעיתו. וכמו במלך שגדלה מעלתו לגבי כל העם, כמ"ש²¹ משכמו ומעלה גבוה מכל העם, היינו שלא רק ראשו גבוה מכל העם, אלא גם שכמו הוא למעלה מכל העם. ועם היות שגדלה מעלת המלך והרועה, אעפ"כ, ה"ה משפיל את עצמו להנהיג את העם וצאן מרעיתו, ואדרבה, דוקא מצד גודל מעלתו עד לאופן של התנשאות עצמית, ביכלתו לירד למטה להיות מנהיג ורועה אליהם, כמבואר במ"א (בדרושי ראש השנה²² וכן בדרושי פורים בענין יביאו לבוש מלכות²³) בענין ספירת המלכות ששרשה בבחינת התנשאות עצמית [ודוגמתו בכל יום, שבנין המלכות נעשה בתפלת שמו"ע דוקא²⁴]. ועל זה היא הבקשה למנצח לדוד להזכיר, דהגם שהי' ענין הגאולה בהצאן ובניית הדיר וכו',

21) שמואל-א ט, ב. ונתבאר באוה"ת
בראשית ח"ד תשסד, ב. שה"ש ח"ב ע'
תיד-תטו. ועוד.
22) המשך ר"ה תרצ"ט ע' 20 ואילך.
23) תו"א מגילת אסתר צ, ג.
24) ראה המשך ר"ה שם ע' 17.

16) ישעי' מד, יג.
17) תהלים עג, כב.
18) פרק מו (סו, סע"א ואילך).
19) ד"ה באתי לגני ה'שי"ת פרק ה'
(סה"מ תשי"ע ע' 117 ואילך).
20) שמו"ר שם, ד.
21) שמו"ר שם, ד.

כי אלקים יושיע ציון וגו', הרי הרועה לא נזכר, כי, זה שיש מציאותו של הרועה, אין זה אלא בשייכות לצאן מרעיתו בלבד, ולכן יש צורך בבקשה מיוחדת שיהי' ענין הגאולה גם בנוגע להרועה כפי שהוא מצד עצמו, שמצד מעלתו העצמית יכול להתעלות למעלה מעלה עד אין קץ.

ד) **וע"ז** נאמר למנצח לדוד להזכיר, שכדי לפעול העילוי והשלימות בהרועה עצמו (גם לאחרי כינוס הצאן ובניית הדיר), צריך לעשות כלי לזה (שלכן אין זה נעשה מצד עצמו בשעת כינוס הצאן ובניית הדיר), והכלי הו"ע הזכרון (להזכיר). והענין בזה, כידוע²⁵ שזכרון שייך לספירת החכמה כפי שהיא מצד עצמה, למעלה מבחי' החכמה כפי ששייכת לבניה. וענין זה הוא למעלה מבניית הדיר, שהוא כמו בית (כנ"ל), דאף שגם בנין דיר ובית שייך לספירת החכמה, כמ"ש²⁶ בחכמה יבנה בית, מ"מ ה"ז כפי שחכמה יש לה שייכות וקשר עם בנין ובניה²⁷, משא"כ ענין הזכרון שייך למדריגת החכמה כפי שהיא למעלה משייכות לבניה. ולכן ענין הזכרון הוא כלי להתגלות מעלתו העצמית של הרועה, לאחרי ובהוספה על מציאותו של הרועה כפי שקשור עם כינוס הצאן ובניית הדיר.

ה) **וביאור** הענין בעבודת כאו"א מישראל האומר מזמור זה. דהנה, שה פזורה ישראל קאי על הפיזור דכחות הנפש מצד ההתעסקות בעניני העולם, שזוהי כללות העבודה בימי החול בעסק הפרנסה כו', דאף שהעסק בזה הוא ע"פ תורה, וכמ"ש²⁸ ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ואמרו רז"ל במכילתא²⁹ זו מצות עשה, והיינו, שהעסק בעניני העולם צריך להיות באופן שכל מעשיך יהיו לשם שמים³⁰ ובכל דרכיך דעהו³¹, מ"מ, כיון שסו"ס עוסק הוא בעניני העולם, מעשיך ודרכיך (שלך) דייקא, נעשה מזה פיזור כחות הנפש כו'. ועז"נ כי אלקים יושיע ציון וגו', כינוס הצאן ובניית הדיר, היינו, לאסוף הכחות שנתפזרו בעניני העולם ולעשות להם דיר ובית, ועד לעשיית ובניית דירה לו ית' בתחתונים³². ולאח"ז באים למ"ש (בקאפיטל שלאח"ז) מזמור לדוד

25) ראה תו"א תצוה פא, סע"ג. קי, ד ואילך. סה"מ תרס"ח ע' קיד.
 26) משלי כד, ג.
 27) ראה גם אוה"ת נ"ך עה"פ ח"א ע' תרכא ואילך).
 28) יתרו כ, ט.
 29) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 30) אבות פ"ב מ"ב.
 31) משלי ג, ו.
 32) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 ראה תו"א תצוה פא, סע"ג. קי, ד ואילך. סה"מ תרס"ח ע' קיד.
 26) משלי כד, ג.
 27) ראה גם אוה"ת נ"ך עה"פ ח"א ע' תרכא ואילך).
 28) יתרו כ, ט.
 29) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 30) אבות פ"ב מ"ב.
 31) משלי ג, ו.
 32) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

להזכיר, שזוהי המעלה דישראל כפי שהם מצד עצמם, שנעשים חד עם קוב"ה, כמאמר³³ ישראל וקוב"ה כולא חד, שזהו עילוי גדול יותר מהעילוי שנעשה בהם ע"י עשיית הדירה לו ית' בתחתונים (בניית הדיר), כי, בעשיית הדירה לו ית', הרי הם עדיין במציאותם, ואילו תכלית הכוונה היא ביטול המציאות לגמרי, שזהו"ע ישראל וקוב"ה כולא חד³⁴ (שנעשה ע"י התורה דוקא). והענין בזה, שמצד המציאות העצמית דישראל ה"ה במעמד ומצב שאינו חפץ בכל העילויים כו', גם לא בהעילוי דעשיית דירה לו ית', שזהו"ע תפארת אדם לשבת בית, אלא כל חפצו ורצונו הוא להיות חד עם עצמותו ית', ובלשון הידוע³⁵ שאמר רבינו הזקן בדביקותו: מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ³⁶, איך וויל זע גאר ניסט איך וויל ניט דאיין ג"ע איך וויל ניט דאיין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. אמנם, אי אפשר לדלג מיד לדרגא זו, אלא העבודה צריכה להיות בסדר והדרגה, דבתחילה עבודתו היא בעשיית הדירה לו ית' בתחתונים, ורק לאח"ז הולך ומתעלה בעבודתו עד שמגיע להעילוי והשלימות דישראל וקוב"ה כולא חד. וענין זה יתגלה בשלימות לעתיד לבוא, כמארז"ל³⁷ עתידין צדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה, שזהו מקור מפורש בנגלה להאחדות דישראל וקב"ה באופן שנעשים כולא חד, שלכן נקראים בשמו של הקב"ה.

וממשיך בהמזמור³⁸ הוי' לעזרתי חושה, שכל זה נעשה באופן של מהירות (חושה), עד כדי כך, שאין צורך אפילו בהענין דלהזכיר, אלא תיכף ומיד מביאו הקב"ה לתכלית העילוי והשלימות דישראל וקוב"ה כולא חד עם הקב"ה, ובאופן דעולמך תראה בחיך³⁹, בהיותו נשמה בגוף, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה.

(ספר המצוות להצ"צ קלח, סע"א).

(36) תהלים עג, כה.

(37) ב"ב עה, ב.

(38) פסוק ב.

(39) ברכות יז, א. וראה תניא פי"ד (כ, א).

(33) ראה זהר ח"ג עג, א.

(34) ראה לקו"ש חלק יב ע' 74 ובהערה

30. ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 520 הערה

42.

(35) הובא בשרש מצות התפלה פרק מ

בס"ד. ש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניסן (מאמר ב), ה'תשל"ב
(הנחה בלתי מוגה)

בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית¹. ומבואר בקבלה ובחסידות² הטעם שנצטוו ליקח השה בעשור לחודש דוקא, אף שהציווי על זה נאמר להם בראש חודש נכמ"ש בתחילת הפרשה³ החודש הזה לכם ראש חדשים, ואמרו רז"ל⁴ שאמר לו הקב"ה למשה כזה ראה וקדש⁵, לפי שבעשור לחודש נשלם בנין ספירת המלכות בכל העשר ספירות שבה (לאחרי המולד בר"ח), ואז יכול וצריך להיות לקיחת השה דמצרים, שה דקליפה, שמורה על קליפת נוגה, וזהו שנצטוו על לקיחת השה, להכניע קליפת נוגה⁶. ולאחרי לקיחת השה בעשור לחודש, הוצרכו להמתין ג' ימים שבהם היתה העבודה להפריד ולהסיר ג' קליפות הטמאות (היונקים מקליפת נוגה) ע"י אתכפיא וסור מרע כו', ואח"כ בארבעה עשר יוכלו להעלותה ולהפכה לטוב וקדושה, שזהו"ע דקרבן פסח.

ויש לבאר הקשר והשייכות לכללות הענין דיציאת מצרים, שעז"נ⁷ לקחת לו גוי מקרב גוי, כמאמר רז"ל⁸ שהיו כעובר הנשמט ממעי אמו, והיינו, שבהיותם במצרים היו שקועים בעמקי הקליפות⁹, והיו צריכים לצאת משם, ולהתעלות לקדושה, תחילה בבחי' אתכפיא, ועד לאתהפכא כו'.

ועד"ז גם בעבודה הפרטית דכאו"א מישראל, דהנה, ירידת נשמתו, למטה, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא¹⁰, מבחי' טהורה היא, לבחי' בראתה יצרתה נפחתה בי, הו"ע של גלות¹¹ (ע"ד גלות מצרים), ותכלית הכוונה בירידת הנשמה למעמד ומצב של גלות, היא, כדי לברר

(5) ראה אוה"ת שם ע' רפג.

(6) ואתחנן ד, לד.

(7) מכילתא בשלח יד, ל.

(8) זהר חדרש ר"פ יתרו (לא, א). ובכ"מ.

(9) ע"פ חגיגה ה, ב.

(10) ראה תניא פל"ז (מח, א). אגה"ק

סכ"ה (קמא, א). ובכ"מ.

(1) בא יב, ג. — לכמה ענינים שבהמאמר

— ראה מאמר שלאח"ז (ד"ה ביום עשתי עשר יום די"א ניסן).

(2) בכ"ז — ראה אוה"ת בא ע' רפב

ואילך. וש"נ.

(3) שם, א.

(4) ר"ה כ, א. הובא בפרש"י עה"פ.

ולזכך את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, שזהו"ע בירור קליפת נוגה (ע"ד לקיחת השנה), במשך כל ימי חיי האדם, ככל פרטי החלוקות שאמרו חז"ל במשנה דאבות¹¹ בן חמש שנים למקרא בן עשר למשנה בן שלש עשרה למצוות כו' בן שבעים לזקנה בן שמונים לשיבה כו', עד בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם, היינו, שהוא למעלה מהעולם ואינו שייך לעולם¹², כיון שכבר גמר והשלים עבודתו בבירור והעלאת קליפת נוגה, ואז בא למעמד ומצב של גאולה (ע"ד יצי"מ).

ב) והנה גם קודם גמר ושלמות העבודה דבן מאה כו', יש דרגת השלימות דבן שבעים שנה¹³. והענין בזה, כמבואר בכתבי האריז"ל¹⁴ בפירוש משנה הנ"ל (בנוגע לכל פרטי הדרגות בהגדלות דבחי' ז"א מקטנותו הראשון עד תכלית עלייתו), שבעליית ז"א לבחי' אריך אנפין, נקרא ז"א זקן, כבן שבעים, ואח"כ נעשה כבן שמונים שנה, שמלבין זקנו, שליכון השערות הוא מצד הגילוי דבחי' אריך אנפין (כמבואר במ"א¹⁵ בענין ליכון שערות הזקן דאברהם שזהו ענין הגילוי דבחינת אריך אנפין), שעיקרו ושלמותו כשנעשה בן שמונים שנה (אף שגם לפני"ז ישנו ליכון השערות, שזהו"ע דבן שבעים לשיבה). ומזה מובן גם בנוגע לבני" למטה, שהם דוגמת בחי' ז"א למעלה. והענין בזה, דהנה כתיב¹⁶ תפלה למשה גו' ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, ומבואר בזה¹⁷, ששבעים שנה מורה על שלימות העבודה בז' המדות כפי שכל א' כלולה מז', היינו, השלימות דז"א (מדות). ולאח"ז באים לשלימות נעלית יותר, ואם בגבורות שמונים שנה, שהו"ע ההתגברות על הטבע והמדידה והגבלה שמצד הגוף, שזהו מעמד ומצב של גאולה. ומקדים בכתוב תפלה למשה איש האלקים, שענין זה שייך למשה, אלא שעל ידו נמשך גם לכאו"א מישראל, כי, משה הוא משבעה רועים, ונקרא רעיא מהימנא, ולכן, כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה

11) פ"ה מכ"ב.

12) ראה אוה"ת חיי שרה קי, ב. שם חוקת ע' תתיז.

13) להעיר, שבי"א ניסן (שמתברך מיום הש"ק זה) ימלאו שבעים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א (המו"ל).

14) שער מאמרי רז"ל לאבות שם. פרי עץ חיים שער חג השבועות פרק א. הובא ונתבאר באוה"ת חוקת שבעה עשרה 12. — בכ"ז ראה

גם ד"ה ביום עשתי עשר יום הנ"ל הערה 1.
15) ראה אוה"ת חיי שרה (ח"ב) תשפ, א ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' סא ואילך. וראה גם ד"ה וידבר גו' אחרי מות ס"ה וד"ה עבדים היינו ס"ג תשכ"ב.
16) תהלים צ, א"יו"ד.

17) ראה ד"ה ימי שנותינו בהוספות לאוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תשמב.

מבחי' משה רבינו ע"ה (כמבואר בתניא¹⁸), וכידוע¹⁹ בפירושו הכתוב²⁰ שאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, שבחינתו של משה נמשכת בכל ששים ריבוא שהם כללות בניי. וזהו גם שמה קבל תורה מסיני ומסרה כו'²¹ עד לכאו"א מבנ"י עד סוף כל הדורות. ומזה מובן גם שלכאו"א מישראל שייכים כל פרטי הענינים שבמזמור תפלה למשה, ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, וכן המשך העבודה בשנים שלאח"ז, כפי שממשיך בכתוב²² למנות ימינו וגו' (שזהו ע"ד מ"ש²³ ימים יוצרו ולא אחד בהם), ועד שע"ז באים לסיוס המזמור²⁴ ויהי נועם הוי' אלקינו עלינו גו', שתשרה שכינה במעשה ידיכם²⁵, בגמר ושלימות כל העבודה.

ג) **וביאור הענין²⁶**, דהנה, איתא בלקו"ת ד"ה אם בחוקתי תלכו²⁷ בפירושו הכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה, שבהם צ"ל הבירור דבחינת הצלם, שהוא בחינת נפש השכלית המחבר הצורה והחומר שהוא נפש האלקית עם נפש הבהמית, כי הנפש הבהמית היא בחינת בהמה פשוטה ונפש השכלית היא בחינת נוגה מעורב טוב ורע כו'. ובפרטיות יותר, כמבואר במק"א²⁸ דהצלם הוא לבוש הנפש שניתן לה למעלה, לבוש רוחני אשר הי' עמה בעודנה באוצר הנשמות, והוא בחי' לבוש החשמל שבאצילות (והוא מבחי' רפ"ח נצוצות דתהו שנתבררו באצילות), ומזה נמשך ג"כ לבוש לנשמת אדה"ר, אלא שע"י חטא עה"ד נפלו לבושי נשמת אדה"ר בנוגה [והוא בחי' כתנות עור (בעי"ן, במקום כתנות אור, באל"ף²⁹) שנעשה לאדה"ר אחר החטא³⁰], והוא בחי' כעין החשמל, בחי' הטוב שבנוגה, דכאשר מתחבר עם ג' קליפות הטמאות, נעשה רע, וכשמתחבר אל הקדושה, נעשה טוב, והוא הממוצע לחבר הצורה עם החומר, היינו, הנפש האלקית עם הגוף ונפש הבהמית, כי, להיותו בחי' הטוב שבנוגה, ולא עוד אלא ששרשו מלבוש החשמל שבאצילות, יכולה הארת הנשמה להתלבש בו, ולאידך, להיותו מבחי' נוגה שזהו קליפה, נעשה על ידו החיבור עם הגוף ונפש הבהמית.

18 רפ"ב.

19 ראה לקו"ת בהעלותך לא, ד. ועוד.

20 בהעלותך יא, כא.

21 אבות רפ"א.

22 שם, יב ובפרש"י.

23 תהלים קלט, טז.

24 תהלים צ, יז.

25 פרש"י פקודי מ, מג. שמיני יו"ד, כג.

26 בכל הבא לקמן — ראה ד"ה חביבין

ישראל תרע"ו (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' קח

ואילך).

27 הב' — בחוקתי מז, ג.

28 ד"ה חביבין ישראל הנ"ל.

29 ב"ר פ"כ, יב.

30 בראשית ג, כא.

ועוד זאת, שע"י נפש השכלית (הלבוש דצלם הנ"ל) נעשית כללות עבודת האדם בירידת נשמתו למטה כדי לברר ולזכך את הגוף ונפש הבהמית. והענין הוא, דהנה, ידוע שירידת הנשמה אינה בשביל תיקון עצמה (כמו כל דבר שבעולם שצריך תיקון, כדאיתא במדרש³¹ על הפסוק³² אשר ברא אלקים לעשות, לתקן), כיון שנתבררה ונתתקנה קודם בואה לגוף, כמ"ש במק"א²⁸, וירידתה למטה היא כדי לברר את הגוף ונפש הבהמית³³. אמנם, מצד ריחוק הערך שבין נפש האלקית ונפש הבהמית, אי אפשר להיות הפעולה דנפש האלקית בבירור נפש הבהמית אלא ע"י נפש השכלית שהיא הממוצע ביניהם. דהנה, נפש האלקית היא חלק אלוהי ממעל ממש, כמ"ש³⁴ ויפח באפיו נשמת חיים, ומאן דנפח מתוכי נפח, פי' מתוכיותו ופנימיותו³⁵. וגם בירידתה לעולמות בי"ע, הרי כתיב³⁶ חי ה' אשר עמדתי לפניו, דעמידה ענינה ביטול, כעבדא קמי מרי³⁷. ועד שאפילו לאחרי שירדה לעוה"ז ונתלכשה בגוף, יש בה התשוקה והרצוא לעלות למעלה, ועז"נ³⁸ רוח האדם העולה היא למעלה, שזהו מצד הרצון והתענוג (שזהו"ע רוח האדם) שפועל גם בכל הכחות הפנימיים. ולהיפך מזה הוא בנפש הבהמית, שאף ששרשה מעולם התהו³⁹, הרי נפלה למטה כו', ובאופן שרוח הבהמה היורדת היא למטה³⁹. ומזה מובן, שנפש האלקית עצמה אינה יכולה לפעול על נפש הבהמית, להסביר לה הטוב דאלקות, כיון שנפש הבהמית מצד עצמה אינה שייכת להבנה והשגה, כידוע⁴⁰ שנפש הבהמית עיקרה הוא מדות, וגם השכל שיש בה, וכמו ידע שור קונהו גו'⁴¹, אינו אלא בשביל המדות. ולכן צריך להיות ממוצע ביניהם, והממוצע הוא נפש השכלית, דאף שהשכל שבה הוא שכל אנושי ולא שכל אלקי, מ"מ, מצד שרשו בבחי' לבוש החשמל דאצילות יש ביכלתו להבין גם ענין אלקי שמסביר לו נפש האלקית, ועל ידו נעשה גם בירור נפש הבהמית והגוף.

וענין זה (בירור נפש השכלית, בחי' צלם הנ"ל, ועל ידו גם בירור נפש הבהמית והגוף) נעשה ע"י התורה ומצוות דוקא, להיותם בבחי'

37) ראה שבת יו"ד, א.	31) ב"ר פ"א, ו ובפרש"י שם.
38) ע"פ קהלת ג, כא.	32) בראשית ב, ג.
39) תו"א נח ט, א. תו"ח שם סג, ג.	33) תניא פל"ז (מח, ב), מעץ חיים שער
	כו ספ"א.
40) סה"מ ה"ש"ת ע' 97. ובכ"מ.	34) בראשית ב, ז.
41) ישע"י א, ג. וראה סה"מ שם ע' 72.	35) תניא רפ"ב.
ע' 96.	36) מלכ"א יז, א.

ממוצע בין אלקות לעולם, שהרי, בתורה כתיב⁴² עוטה אור כשלמה, היינו, שהתורה היא לבושו של הקב"ה שעל ידו נמשך גילוי אלקות בעולם⁴³, וכן המצוות, אשר קדשנו במצוותיו וצונו, שעל ידם מתעלים לבחי' קדש העליון⁴⁴, הרי זה לאחרי שנתלבשו בדברים גשמיים דוקא, ועד להמצוות דחובת הלבבות שצריכים לבוא במורגש בכשר הגוף ממש⁴⁵. ולהיותם בבחי' ממוצע, לכן נעשה על ידם בירור נפש השכלית, ועי"ז גם בירור הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם.

וזוהו ימי שנותינו בהם שבעים שנה, כמבואר בלקו"ת שם דקאי אלמעלה, שתי עונותינו לנגדך עלומינו למאור פניך כו'⁴⁶, היינו שכדי שיתהפכו בחי' עונותינו כו' שיהי' לנגדך, ועלומינו יבא למאור פניך כו', הוא ע"י הצלם כו', ולזה ניתן ע' שנה לכל אחד ואחד לפי ערכו ושיעורו בכדי לברר כו'. ומבואר במק"א⁴⁷, דמ"ש עונותינו אין הכוונה עון ממש ר"ל, רק בחי' עיוות ועיקום כו'. והענין בזה, דכתיב⁴⁸ האלקים עשה את האדם ישר, והעיוות ועיקום (עונותינו), שאינו ישר, קאי על הירידה והנפילה דלבוש הצלם בנוגה (כנ"ל). ולזה ירדה הנשמה למטה, כדי לברר את לבוש הצלם, ועי"ז מתברר גם הגוף ונפש הבהמית. וענין זה נעשה ע"י העבודה במשך שבעים שנה (ימי שנותינו בהם שבעים שנה), שלימות המדות, שזוהי העבודה ששייכת בעיקר לבירור נפש הבהמית שעיקרה מדות, ואז נעשית העלי' דבחי' ז"א לבחי' אריך אנפין (כנ"ל ס"ב), ואז נעשית שלימות העבודה גם בבחי' המוחין, ג' ראשונות, שזוהי העבודה ששייכת בעיקר לבירור נפש השכלית, ועד שבאים לשלימות וגמר העבודה דבן מאה כו' ובטל מן העולם, שמתבטל ההעלם וההסתר דעולם (עלומינו מלשון העלם והסתר), ונעשה עליית העולם למאור פניך בשלימות, דירה לו ית' בתחתונים⁴⁹.

והנה אף שירידת הנשמה למטה אינה בשביל עצמה אלא כדי לברר את הגוף ונפש הבהמית, מ"מ, ע"י בירור הגוף ונפש הבהמית נעשה עליו גם בהנשמה. והענין בזה, דהנה ידוע ששרש הנשמה הוא מבחי' הכלים דעשר ספירות דאצילות. וזהו גם מה שישראל

46) תהלים צ, ח.

47) ד"ה חביבין ישראל הנ"ל ע' קט.

48) ע"פ קהלת ז, כט.

49) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

42) תהלים קד, ב.

43) ראה בארוכה סה"מ הי"ט ע' 67

ואילך. ובכ"מ.

44) תניא פמ"ו.

45) סה"מ תרצ"ז ע' 215. וש"נ.

ר"ת יש שישים ריבוא אותיות לתורה⁵⁰, אותיות דייקא, שהאותיות הם הכלים שעל ידם נמשך האור, שזהו"ע האותיות מלשון אתא בוקר⁵¹, ענין הגילוי, שכל גילוי אור הוא ע"י כלי דוקא. וכיון ששרש הנשמה הוא מבחי' הכלים, הרי גם הביטול של הנשמה הוא בדוגמת ביטול הכלים, שאינו דומה לביטול האורות, שזהו ההפרש בין איהו וגרמוהי חד לאיהו וחייהי חד⁵². והענין בזה⁵³, שביטול הכלים הוא ע"ד מה שחכם אינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה⁵⁴, שאין זה באופן שאינו מציאות כלל (כמו איש פשוט שאינו מציאות כלל לגבי החכם), שהרי יודע ומכיר מציאותו ומעלתו בענין החכמה, ורק מפני שהשני הוא חכם גדול ממנו, לכן אינו מדבר בפניו. אמנם, ביטול האורות הוא כמו ביטול האור לגבי המאור, שהאור אינו מציאות כלל לגבי המאור. ובאור גופא, הנה האור המתלבש בכלים, כיון שבא במדידה והגבלה, עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר⁵⁵, הרי גם הביטול שלו אינו כמו ביטול האור ממש, ורק האור כפי שהוא מצד עצמו (למעלה מהתלבשות בכלים), הביטול שלו הוא ביטול בתכלית, אין עוד מלבדו⁵⁶, כי כל מציאות האור אינו אלא גילוי המאור. וזהו גם ההפרש בין אין לאפס⁵⁷, דהביטול דחכמה הוא בבחינת אין, החכמה מאין תמצא⁵⁸, כי חכמה היא ראשית ההשתלשלות, שהו"ע של מדידה והגבלה, ולכן הביטול הוא בבחי' אין בלבד. ולמעלה מזה הוא הביטול שבספירת הכתר שלמעלה מסדר ההשתלשלות, שהוא בבחי' אפס, ביטול במציאות. וזהו העילוי שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה לברר את הגוף ונפש הבהמית, כי, הנשמה מצד עצמה, כיון ששרשה מבחי' הכלים, הביטול שלה הוא הביטול דאין בלבד, בדוגמת ביטול הכלים, וע"י עבודתה למטה בכירור הגוף ונפש הבהמית נעשה אצלה הביטול דאפס, בדוגמת ביטול האורות (וכדלקמן ס"ו).

(ה) **וזהו** שביקש משה רבינו הראני נא את כבודך⁵⁹, כמבואר בלקו"ת שם שביקש שיראה א"ס שלא בבחינת כלי. והענין בזה, דהנה,

<p>(54) אבות פ"ה מ"ז. (55) ספר יצירה פ"א מ"ד. (56) ואתחנן ד, לה. (57) ראה המשך תער"ב שם. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לד"ה פתח אלי' שבתו"א — תרנ"ח (ע' נה). ועוד. (58) איוב כח, יב. (59) תשא לג, יח.</p>	<p>(50) מגלה עמוקות אופן קפו. וראה סה"מ תרח"ץ ע' רטז. וש"נ. (51) ישע"י כא, יב. תו"א מקץ מב, ב. אוה"ת בשלח ס"ע שצא. (52) תקו"ז בהקדמה (ג, ב). וראה המשך מים רבים תרל"ו פרק לב. המשך וככה תרל"ז פרק קז. המשך תרס"ו ע' קצ. ובכ"מ. (53) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' תקסז.</p>
---	---

נשמת משה היתה מבחי' חכמה דאצילות, והי' בתכלית הביטול, כמ"ש⁶⁰ ונחנו מה, אבל ביטולו הי' רק בבחי' אור בכלי, ולא בבחי' ביטול במציאות לגמרי כביטול האור שלמעלה מהתלבשות בכלי, שהרי נשמתו נתלבשה בחומר גופני שצריך לאכילה ושתי', ועד שגם בהיותו בהר, שאז לא הוצרך לאכילה ושתי', לחם לא אכל ומים לא שתה⁶¹, מ"מ, מצינו במדרשי חז"ל⁶² שהצטער על זה, והיינו, שהי' בבחי' אור בכלי, שאינו אלא ביטול מוגבל, מצד הגבלת הכלי. וטעם הדבר, לפי שנשמתו היתה מבחי' אחוריים דחכמה (כמבואר בלקו"ת שם), וזהו גם שהתורה שניתנה על ידו במ"ת היא רק חיצונית התורה, נגלה דתורה, בחי' נובלות חכמה שלמעלה⁶³. וכיון שהביטול שלו הי' רק בבחי' אור בכלי, לכן הוצרך לבקש הראני נא את כבודך, שיראה א"ס שלא בבחינת כלי, שעיי"ז יבוא לבחי' ביטול במציאות לגמרי כביטול האור שלמעלה מהתלבשות בכלי.

ועל זה השיבו הקב"ה כי לא יראני האדם וחי⁶⁴, ודרשו חז"ל⁶⁵ בחייהן אינן רואים אבל במיתתן רואים, היינו, כשהוא חי בבחי' גוף וכלי, אזי לא יראני (כי אם בבחי' וראית את אחורי⁶⁶ בלבד), רק במיתתן, אחר שנתברר הכלי לגמרי בבחי' אתכפיא ואתהפכא, אז רואין (כמבואר בלקו"ת שם). ויש לומר, שזהו"ע דבן מאה כאילו מת ובטל ועבר מן העולם, שלאחר גמר ושלמות הבירור, נעשה הראי' בבחי' א"ס שלמעלה מהתלבשות בכלי. והשלמות דגילוי זה היא לעתיד לבוא, ע"י משיח צדקנו, שעל ידו יהי' גילוי פנימיות התורה, בבחי' ראי'⁶⁷ (לאחרי הקדמת הגילוי דחיצונית התורה ע"י משה, כמבואר במק"א בפירוש מארוז"ל⁶⁸ אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו).

(ו) **והנה** גילוי האור שלמעלה מהתלבשות בכלים, שעל ידו נעשה ביטול במציאות כביטול האור שלמעלה מהתלבשות בכלי, שזהו העילוי שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה (כנ"ל ס"ד), נעשה ע"י העבודה דבירור נפש הבהמית (ע"י הממוצע דנפש השכלית) דוקא. והענין בזה, דהנה, נפש הבהמית שרשה מעולם התהו, ששם היו אורות מרובים וכלים מועטים, היינו, שהעיקר הוא האור ולא הכלי, שזהו"ע

60) בשלח טז, ז"ח.	65) במדב"ר ספ"ד. ועוד.
61) תשא לד, כח.	66) תשא לג, כג.
62) ראה שמו"ר פמ"ז, ז.	67) ראה לקו"ת צו יז, א"ב. שער האמונה
63) ב"ר פ"ז, ה. תניא אגה"ק סי"ט	פנ"ו ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' רא. ובכ"מ.
64) קכח, ב. סהמ"צ להצ"צ מא, א.	68) פסחים נ, א.
65) תשא לג, כ.	

האורות כפי שהם למעלה מבחי' הכלים. אלא, שבתהו היתה שבירה כו', ונעשה עולם התיקון שבו האורות מועטין והכלים מרובים, שזהו אור שלפי ערך הכלי. אמנם, ע"י בירור נפש הבהמית ששרשה בעולם התהו (וכן בירור ניצוצות הקדושה שמתהו שנפלו למטה), נעשה גילוי האורות דתהו, אור שלמעלה מכלי, ובאופן שאור זה נמשך ומתגלה בהכלים דתיקון, שענין זה נעשה ע"י העלי' בבחי' שלמעלה מתהו ותיקון, ששם הי' כוונת בנין התהו על מנת לסתור, וסותר על מנת לבנות כו'⁶⁹. ובאותיות הקבלה, כמ"ש בלקו"ת שם שעתה⁷⁰ נעשה בירור שם ב"ן (שנפל בהשבירה דעולם התהו) ע"י שם מ"ה (הבחי' דעולם התיקון), ולעתיד לבוא כשיתברר ב"ן, אז יהי' אשת חיל עטרת בעלה⁷¹, שזהו"ע העלי' לשם ס"ג, ועד להעלי' לשם ע"ב שלמעלה מבחי' ס"ג ומ"ה, שעל ידו נעשה החיבור שלהם, שהאורות מרובים דתהו יומשכו ויתגלו בכלים דתיקון.

ועד"ז בעבודת כאו"א מישראל בכל יום, כמבואר בלקו"ת שם, שאף ששלימות הענין תהי' לעתיד לבוא, מ"מ, הארה מזה יוכל להיות בכל יום. ומבאר, שזוהי העבודה דק"ש באופן דבכל לבבך⁷², שהוא בחינת נפש הבהמית רביעית דם שבלב כו', ובכל נפשך⁷³, בחינת נפש השכלית בחי' צלם המחבר הנ"ל, וכשיתהפכו ויתבררו, יבוא לבחי' בכל מאדך⁷³, מאד בלי גבול, ע"ש מש"נ במשיח ירום ונשא וגבה מאד⁷³, אשר בשביל זה ירדה הנפש האלקית למטה, כי מקודם היתה בבחי' גבול כו', משא"כ אחר ירידתה בבחי' צלם לברר כו', לאכפיא כו', יכול עי"ז להשיג האהבה מבחי' בכל מאדך שמעולם התהו.

ז) וזהו בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה גו', כמשנת"ל שכללות הענין דלקיחת השם בעשור לחודש, ג' הימים שלאח"ז ועד לשחיטתו בי"ד, הו"ע הכנעת ובירור קליפת נוגה (שענינו באדם הוא בחי' צלם הנ"ל) עד להפיכתה והעלאתה לקדושה. ועי"ז נעשה הענין דיציאת מצרים, יציאה מכל המיצרים וגבולים, לבוא לבחי' בלי גבול. וזוהי העלי' שנעשית בהנשמה ע"י ירידתה למטה לברר הגוף ונפש הבהמית (שזהו"ע דויקחו להם איש שה גו'), כי, עבודת הנשמה

70) ראה עץ חיים שער מ סוף דרוש ד. שער ה ספ"א. שער יו"ד ספ"ג.
71) משלי יב, ד.
72) ואתחנן ו, ה.
73) ישע"י נב, יג.

69) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תשכח. אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תקפב ואילך. סה"מ תרס"ג ע' נג ואילך.
הי"ש"ת ע' סה. ובכ"מ.

מצד עצמה היא באופן של הגבלה, וע"י בירור נפש הבהמית נעשה בה העילוי דבלי גבול, בחי" מאד, אותיות אדם⁷⁴, אבל בשינוי הצירוף באופן שמורה על העלי' לבחי' בלי גבול (שזהו"ע דיצי"מ).

וענינו בעבודה, ע"פ המבואר בהמשך וככה לאדמו"ר מהר"ש⁷⁵, שנוסף על הנח"ר דהנברא, שהוא במדידה והגבלה, ניתוסף בזה השלימות דנח"ר הבורא, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁷⁶, שלמעלה באין ערוך מנח"ר דנברא, בלי גבול. וכיון שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא⁷⁷, ה"ה פועל בעצמו שמציאותו נעשית חדורה בהנח"ר דהבורא, שזהו כל חיותו [וע"ד מש"נ⁷⁸ צדיק באמונתו יחי', שהאמונה היא כל חיותו]. וענין זה שייך במיוחד להזמן דמנחת שבת, רעוא דרעוין, שאז הוא גילוי התענוג היותר עליון, תענוג הפשוט שלמעלה ממדידה והגבלה לגמרי (כמבואר בארוכה בהמשך תרס"ו⁷⁹), שדוגמתו הוא התענוג דנח"ר דבורא שבאין ערוך לגבי נח"ר דנברא.

ויש להוסיף, שבהענין דיצי"מ גופא (שלאחרי לקיחת השה בעשור לחודש ושחיטתו ב"ד) ישנם חילוקי דרגות בעילוי אחר עליו, כמ"ש⁸⁰ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, כימי דייקא, לשון רבים, כפי שמדייק בזהר⁸¹ כיום מיבעי לי' דהא בחד זמנא נפקו, ומבאר בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸² שכל הימים מזמן יצי"מ עד הגאולה העתידה לבוא הם ימי צאתך מארמ"צ, עד שבאים להגאולה העתידה שתהי' באופן דאראנו נפלאות. וכן תהי' לנו בחודש ניסן זה, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל⁸³, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בעגלא דידן.

74) ראה ספר הגלגולים ספ"א. תו"א מו,	79) ע' תקמד ואילך.
ד. ובכ"מ.	80) מיכה ז, טו.
75) תרל"ז — פי"ב. פט"ו. וראה ד"ה	81) ח"ג קעו, א.
ביום עשתי עשר יום שבהערה 1.	82) רד"ה כימי צאתך תש"ח (סה"מ תש"ח ע' 159).
76) ראה תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.	83) ר"ה יא, א. שמו"ר פט"ו, יא. וראה
77) המשך תער"ב הנ"ל הערה 53. סה"מ	רד"ה החודש הזה לכם היש"ת (סה"מ היש"ת
תרח"ץ ע' רו. וש"נ. כתר שם טוב (הוצאת	ס"ע 19). ובכ"מ.
קה"ת) הוספות סימן לח. וש"נ.	
78) חבקוק ב, ד.	

בס"ד. י"א ניסן, ה'תשל"ב

(הנחה בלתי מוגה)

ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר פגע יאל בן עכרן וגו',¹ ואיתא במדרש² כל השבטים לשם גאולתן של ישראל ולשם שבחן נקראו שמותם, ואשר נקרא שמו לשם גאולתן של ישראל כמה דתימא³ ואשרו אתכם כל הגוים כי תהיו אתם ארץ חפץ אמר ה' צבאות, ולשם שבחן כמה דתימא⁴ אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו, אין אישורן של ישראל אלא על שבחרו בהקב"ה להיות להם לאלקים⁵, והקב"ה בחר בהם להיות לו לעם סגולה⁶, ולפיכך כשבא נשיא אשר להקריב, הקריב קרבנו ע"ש הבחירה שבחר הקב"ה בישראל מכל האומות כו'. וממשיך במדרש, שענין זה (שהקריב קרבנו ע"ש הבחירה שבחר הקב"ה בישראל) מרומז בפרטי קרבנו של אשר, שלכך הקריב קרבנו קצרת כסף וכו' שלשים ומאה משקלה, אלו ע' בני נח וששים מלכות, שאמר שלמה⁷ ששים המה מלכות (היינו, שמספרם של אוה"ע, שעליהם נאמר ואשרו אתכם כל הגוים, עולה ק"ל). מזרק אחד כסף אלו ישראל שהפריש הקב"ה מהם, כמה דתימא⁸ כי יעקב בחר לו י"ה וכו'. שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה, שלאומות ולישראל כו' רצה הקב"ה ליתן תורתו, שנאמר⁹ ויאמר ה' מסיני בא וגו'. כף אחת, מכולם לא בחר הקב"ה אלא בישראל, שנאמר¹⁰ אחת היא יונתי אחת היא לאמה ברה היא ליולדתה כו'. ולמה בחר בהם הקב"ה, שכל האומות פסלו את התורה ולא רצו לקבלה ואלו רצו ובחרו בהקב"ה ובתורתו, שהיא ה' ספרים כנגד ה' אצבעות שבכף, וקבלו י' הדברות בסיני, הוי כף אחת עשרה זהב. מהו מלאה קטורת, שכולם אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע¹¹, קבלו עליהם ת"ת והמעשה. [ויש להוסיף (במאמר המוסגר) שקטורת שייכת למצוות,

(6) פ' ראה יד, ב.
 (7) שה"ש ו, ח.
 (8) תהלים קלה, ד.
 (9) ברכה לג, ב.
 (10) שה"ש שם, ט.
 (11) משפטים כד, ז.

(1) נשא ז, עב ואילך. — מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו ד"ה בעשור לחודש דש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניסן.
 (2) במדב"ר פי"ד, יו"ד.
 (3) מלאכי ג, יב.
 (4) תהלים קמד, טו.
 (5) ראה תבוא כו, יז.

כי גימטריא של קטרת תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת בחילופי אותיות א"ת ב"ש¹². ונוסף לזה, קטורת הוא מלשון קשר, כדאיתא במדרש¹³ על הפסוק¹⁴ ושמה קטורה שנקראת קטורה ע"ש שקשרה פתחה כו', וזהו גם ענין המצוות, מלשון צותא וחיבור¹⁵, שעל ידם נעשה הקישור, הצותא וחיבור, בין ישראל להקב"ה. פר אחד בן בקר וגו', שלשה מיני עולה אלו למה כנגד ג' כתרים שנתן הקב"ה לישראל על זאת, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות¹⁶ וכו'. שעיר עזים וגו' כנגד שם טוב¹⁶ הוא המעשה כו', לפי שהמעשה הוא מכפר על האדם וכו'. אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה כו' עולה חשבונם ט"ו, כנגד התורה, שהוא חמשה ספרים ועשרת הדברות שקבלו שנכתבו על שתי לוחות חמשה על לוח זה וחמשה על לוח זה. ומסיים במדרש שם, זה קרבן פגעיאל וגו', כיון שראה הקב"ה שהקריב על הסדר הזה התחיל מקלס את קרבנו זה קרבן פגעיאל בן עכרן.

ועפ"ז מובן, שהבחירה דישראל בהקב"ה מתבטאת ובאה לידי גילוי בלימוד התורה וקיום המצוות, ובחירת הקב"ה בישראל מתבטאת ובאה לידי גילוי בזה שנתן להם את תורתו (ועד שנתנה להם באופן של כתר, ג' הכתרים, והכתר שם טוב שעולה על גביהן¹⁶). והיינו, שכללות ענין התומ"צ פועל את ענין הבחירה, יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב גו'¹⁷, ובאופן שנעשה ואשרו אתכם כל הגוים, שכל באי עולם מאשרים ומחזקים ומשבחים את בני", שענינם הוא תורה ומצוותי', כולל גם הכפרה על כל הענינים הדורשים כפרה ותיקון (שזהו"ע שעיר עזים אחד לחטאת), שכללותם הוא החסרון במילואו של עולם (כמארז"ל¹⁸ עולם על מילואו נברא, אלא שאח"כ נחסר בזה¹⁹) שנשלם ע"י עבודתם של ישראל.

(ב) ויובן כללות הענין בזה בהמשך להאמור לעיל במאמר הקודם²⁰ בענין ירידת והתלבשות נפש האלקית בנפש הבהמית ע"י נפש השכלית שהיא הממוצע שביניהם²¹. דהנה, ירידת הנשמה למטה היא

12) פרש"י עה"פ נשא שם, יד — תהלים מז, ה.
 13) מבמדב"ר שם.
 14) ב"ר פס"א, ד. הובא בפרש"י עה"פ
 15) חיי שרה כה, א.
 16) חיי שרה שם.
 17) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.
 18) ראה אבות פ"ד מ"ג.
 19) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.
 20) ראה ב"ר שם פי"ב, ו.
 21) ד"ה בעשור לחודש (שבהערה 1).
 22) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה חביבין ישראל תרע"ו (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' קו ואילך).

מאיגרא רמה לבירא עמיקתא²². שהרי הנשמה מצד עצמה, נפש האלקית, מקומה באיגרא רמה, כפי שאומר כאו"א מישראל (בנוגע לנשמה שלו) נשמה שנתת בי טהורה היא, היינו, שעוד לפני שבראתה יצרתה נפחתה, ישנה מציאותה של הנשמה, והיא במעמד ומצב דטהורה היא, ועד שאפילו המעמד ומצב דנפחתה בי, הוא באופן שאתה נפחתה בי, וכמ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא²³ בפירוש הכתוב²⁴ ויפח באפיו נשמת חיים, מאן דנפח מתוכי נפח, פי' מתוכיותו ופנימיותו, ומוסיף לבאר באגה"ת²⁵ דפשט הכתוב מ"ש ויפח הוא להורות לנו כמו שעד"מ כשהאדם נופח לאיזה מקום אם יש איזה דבר חוצץ ומפסיק בינתיים אין הבל הנופח עולה ומגיע כלל לאותו מקום, ככה ממש אם יש דבר חוצץ ומפסיק בין גוף האדם לבחינת הבל העליון. והיינו, שכיון שויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חי³³, הרי מוכח שהמשכחה וירידתה למטה להתלבש בגוף הוא שלא בבחי' הפסק ממקורה, ואדרבה, אתה נפחתה בי, היינו, שמהתוכיות והפנימיות דאתה, נמשך בכאו"א מישראל, ללא ממוצע, שלכן, נפשו האלקית של כאו"א מישראל היא חלק אלקה ממעל²⁶, ויתירה מזה (כפי שמוסיף ומדגיש בזה אדה"ז²⁴) חלק אלקה ממעל ממש. ועד להמבואר בתורת אדמו"ר הזקן²⁷ הידועה בפירוש מארוז"ל²⁸ דע מה למעלה ממך, שכאו"א מישראל צריך לידע שכל הענינים שלמעלה הם תלויים "ממך", במעשה האדם והנהגתו למטה, כי, הנשמה היא חלק אלוקה ממעל ממש, וידועה תורת הבעש"ט (בשם ר' סעדי' גאון)²⁹ שהעצם כשאתה תופס במקצתו (בחלקו) אתה תופס בכלו, והיינו, שע"י החלק אלוקה ממעל ממש אתה תופס בכלו, ולכן, כל מה שלמעלה הוא ממך.

ומזה מובן גודל ירידת הנשמה לבירא עמיקתא, להתלבש (בגוף ו)נפש הבהמית, שטבעה להיפך ממש מטבעה של נפש האלקית (כפי שהוא גם לאחר התלבשותה בנה"ב), כי, נפש האלקית היא בבחינת רוח האדם העולה היא למעלה³⁰, רוח האדם דייקא, אתם קרויין אדם³¹, ע"ש אדמה לעליון, להאדם שעל הכסא (כמ"ש השל"ה³²), ולכן עולה היא

ש.ג. הועתק ב"היום יום" יג אייר.	22 (לשון הש"ס — חגיגה ה, ב.)
28) אבות פ"ב מ"א.	23) רפ"ב.
29) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן קטז. וש"נ.	24) בראשית ב, ז.
30) ע"פ קהלת ג, כא.	25) פ"ה.
31) יבמות סא, א.	26) איוב לא, ב.
32) ג, ב. כ, ב. שא, ב. ובכ"מ.	27) ספר השיחות תש"ג ע' 12. תש"ד ע' 23.
	28) אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' 23.

למעלה, היינו, שכל התענוג והרצון, המוחין והמדות וכן הלבושים של נפש האלקית מצד עצמה, עולים למעלה, וכמבואר בתניא³³ המשל מאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו, מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו כו', אף שע"ז יתבטל אורו כו', וכך נשמת האדם חפצה וחשקה בטבעה [ומזה מובן שכן הוא בכל הכחות שלה] ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה כו', שזהו"ע שהיא העולה למעלה. ואעפ"כ, יורדת היא לבירא עמיקתא להתלבש בנפש הבהמית שעלי' נאמר³¹ רוח הבהמה היורדת היא למטה, שכל ענינה מצד עצמה הוא ענינים של מטה, ענינים של גשם, ועד שע"י הגשם נעשית הירידה לענינים של חומר. והיינו, שתמורת זה שהאלקים עשה את האדם ישרי³⁴, היינו, שבריאת האדם אפילו מצד שם אלקים [ל"ב פעמים נזכר שם אלקים במעשה בראשית³⁵] היא באופן דישר, שפירושו בלי ממוצע (כנ"ל), שמזה מובן עד כמה קשור הוא עם זה שעשאו, ועד שכל מה שלמעלה הוא ממך, להיותו חלק אלקה ממעל ממש, שעל ידו אתה תופס בכולו (כנ"ל) — מתקשר הוא עם נפש הבהמית היורדת למטה.

ולכן כדי שנפש האלקית תוכל לירד ולהתלבש בנפש הבהמית, בהכרח להיות ממוצע המחבר ביניהם, שזהו ענינה של נפש השכלית, כמבואר בלקו"ת בחוקותי³⁶ שבחי' נפש השכלית הוא המחבר הצורה והחומר שהוא נפש האלקית עם נפש הבהמית. והענין בזה³⁷, שענינו של ממוצע שיש בו הן מהעליון והן מהתחתון, וכמו המתורגמן שהי' בזמן הש"ס, שיש לו שייכות הן להתנא או האמורא שאומר ההלכה או השמעתתא, והן להתלמידים שצריך לתרגם ולהסביר להם באופן שיתקבל בשכלם. ועד"ז הוא גם בנפש השכלית שהיא הממוצע בין נפש האלקית לנפש הבהמית. דהנה, נפש הבהמית היא — כשמה — כמו בהמה שעיקרה מדות, שלכן אנו רואים שהמדות הם בתוקף בבהמות וחיות יותר מבאדם, משא"כ השכל, אף שמצינו במארז"ל³⁸ שועל פקח שבחיות, ועד"ז מ"ש³⁹ ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו, הרי, שכל זה אינו אלא שכל הנקנה (כמבואר במפרשי התנ"ך וחוקרי ישראל⁴⁰), שהוא בשביל

קב-ג.

(33) רפי"ט.

38) ברכות סא, ב.

(34) קהלת ז, כט.

39) ישע"י א, ג.

(35) תקו"ז תי"ב. ובכ"מ.

40) ראה רד"ק עה"פ. סה"מ הי"ט ע'.

(36) מז, ג.

72. ע' 96.

(37) ראה בארוכה ד"ה פנים בפנים תרנ"ט

(סה"מ תרנ"ט ע' קצ ואילך). המשך תרס"ו ע'

המדות, שיוכלו למלאות תאותם באכילה ושתי' וכל עניניהם, ואין זה ענין השכל כמו שהוא מצד עצמו. ולמעלה ממנה היא נפש השכלית שענינה שכל, שלכן יכולה להיות ממוצע בין נפש האלקית העולה למעלה לנפש הבהמית שיורדת למטה, שעל ידה תוכל נפש האלקית להסביר לנפש הבהמית עד שיתחיל להיות מונח אצלה (כא' איר וועט זיך אָנהויבן אָפגלייגן) ענין אלקי, ובמילא גם הנהגה ע"פ תורת אלקים, תורת הוי', קיום מצוות הוי'.

ג) וביאור הענין כיצד יש בכחה של נפש השכלית להיות ממוצע שעל ידה תוכל נפש האלקית להסביר לנפש הבהמית ענין אלקי, דהנה, מבואר בקבלה⁴¹ שנפש השכלית נקראת בשם צלם שבאדם, והוא בחי' לבוש החשמל, שלמעלה בעולם האצילות הוא לבוש שמבחי' חיצוניות נה"י דאימא (בינה), והוא מבחי' רפ"ח ניצוצות דתהו שנפלו בשבירת הכלים ונתבררו באצילות, ומזה נמשך ג"כ לבוש לנשמת אדם הראשון בגן עדן. אך ע"י חטא עץ הדעת [ששרשו מיעוט הלבנה, ולפני"ז השבירה דעולם התהו, כמבואר בקבלה⁴²] שנעשה ירידה בכל עניני האדם, אזי נעשה ירידה גם בלבוש דצלם וחשמל (שנמשך מהלבוש דחיצוניות בינה שבאצילות) שנפל למטה (בדוגמת רפ"ח ניצוצות דתהו שנפלו למטה) ונעשה כעין החשמל, שזהו"ע קליפת נוגה⁴³, שהיא הממוצע⁴⁴ בין הקדושה (העולה היא למעלה) לג' קליפות הטמאות לגמרי (היורדת היא למטה), היינו, שכאשר מתחברת לקדושה, הרי היא נכללת בקדושה ונעשית טוב, וכאשר היא בתנועה הפכית, נעשית גם היא במעמד הפכי (כמבואר בתניא⁴⁵). וטעם הדבר, לפי שהיתה תחילה בשרשה ומקורה בבחי' צלם וחשמל שבבינה דאצילות (מרפ"ח ניצוצים דתהו שנתבררו באצילות) ולאח"ז נפלה למטה, ולכן, יכולה להיות בב' אופנים, באופן של ירידה למטה כו', או באופן של עלי' והתכללות לקדושה, כמו בהיותה בשרשה בעולם האצילות, ועד לשרשה בעולם התהו (קודם השבירה).

והנה כוונת הירידה דבחי' הצלם שבאדם (נפש השכלית) ע"י חטא עה"ד, היא, כדי להיות תיקון הצלם (ועי"ז גם בירור הגוף ונפש

תרצ"א (סה"מ תרצ"א ע' שיו ואילך).
 43) ראה מאורי אור מערכת ח אות יב.
 הובא בד"ה חביבין שם.
 44) תניא פ"ז.

41) בלקו"ת שם מציין לעץ חיים שער כה פ"א. והוא בעץ חיים דפוס שקלאוו תק"ס.
 ובדפוסים שלפנינו: שער כו פ"א.
 42) ראה ג"כ ד"ה על כן יאמרו המשלים

הבהמית), שעי"ז נשלמת הכוונה דבריאית עולם התווה ושבירתו (כונה על מנת לסתור) בשביל בנין עולם התיקון (סותר על מנת לבנות)⁴⁵, ששם הוא השרש דבחי' צלם כנ"ל. ותיקון הצלם נעשה ע"י התורה ומצוותי' (כמבואר בתו"א בלשון אדמו"ר נ"ע בעצמו⁴⁶, ובביאור כ"ק אדמו"ר הצ"צ בלשון אדמו"ר נ"ע הנ"ל⁴⁷). וסדר העבודה בזה, שבאמצעות נפש השכלית מסבירה נפש האלקית לנפש הבהמית את יוקר התורה ויוקר המצוות, ואופן ההסברה הוא לפי ערכה של נפש הבהמית, כהפס"ד⁴⁸ לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה וכו', וכפי שמאריך הרמב"ם בהל' תשובה⁴⁹ (ובארוכה יותר בפירושו המשניות שלו פ' חלק⁵⁰) שהתחלת העבודה היא שלא לשמה, ומבאר בזה כל סדר השתלשלות המדרגות בזה עד שבאים לתכלית העבודה לשמה, כהבטחת חז"ל שמתוך שלא לשמה בא לשמה, אף שזהו דבר קשה עד מאד, ששייך לחכמים דוקא. וזהו גם סדר העבודה עם נפש הבהמית, שנפש האלקית מתלבשת בנפש השכלית להסביר לנפש הבהמית ולפעול עלי' קיום התומ"צ שלא לשמה, וסוכ"ס באה ללימוד התורה וקיום המצוות לשמה, ועד שביכולת נפש האלקית המתלבשת בנפש השכלית להסביר לנפש הבהמית ענין העבודה לשמה בתכלית השלימות, היינו, לא רק מצד נחת רוח דהנברא, אלא גם מצד נחת רוח דהבורא, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר מוהר"ש בארוכה בהמשך וככה⁵¹, שאמרו חז"ל⁵² יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, וביחד עם זה אמרו⁵³ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, כי, מצד תענוג הנברא, גדול הקורת רוח שבעוה"ב מכל חיי העוה"ז, אבל ישנו תענוג נעלה יותר, תענוג הבורא בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז, כמ"ש⁵⁴ ריח ניחוח לה', ואיתא בספרי⁵⁵ נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני, שתענוג זה, להיותו תענוג בורא, ה"ה שלא בערך למעלה יותר מתענוג נברא, שזהו הקורת רוח שבעוה"ב.

לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(49) פרק י.

(50) ד"ה וכת חמישית.

(51) תרל"ז — פי"ב ואילך.

(52) אבות פ"ד מ"ז.

(53) ויקרא א, ט. פינחס כח, ח.

(54) הובא בפרש"י עה"פ פינחס שם.

וכ"ה גם בתו"כ הובא בפרש"י עה"פ ויקרא שם.

(45) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג.

ח"ב ע' תשכח. אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב

ע' תקפב ואילך. סה"מ תרס"ג ע' נג ואילך.

היש"ת ע' סה. ובכ"מ.

(46) חיי שרה טז, ג ואילך.

(47) נדפס בהוספות לתו"א (טז, ג [קמ, ב]

ואילך).

(48) פסחים נ, ב. וש"נ. רמב"ם הל' ת"ת

פ"ג ה"ה. טושו"ע יו"ד סרמ"ו ס"כ. הל' ת"ת

יֵשׁ להוסיף, שההכשרה העלוליות והיכולת על זה (שנפש האלקית, ע"י נפש השכלית, תוכל להסביר כהנ"ל לנפש הבהמית), הוא, מצד ענין האמונה. והענין בזה, דהנה אמרו רז"ל⁵⁵ בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר⁵⁶ וצדיק באמונתו יחי'. וענין האמונה ישנו בכאו"א מישראל, שהרי כל ישראל הם מאמינים בני מאמינים⁵⁷, ועז"נ וצדיק באמונתו יחי', דקאי על כאו"א מישראל, ועמך כולם צדיקים⁵⁸, שע"י האמונה בא סו"ס לקיום כל תרי"ג מצוות, כמ"ש המהרש"א⁵⁹ בפירושו העמידן על אחת (שהיא האמונה), שכל המצוות נכללים באמונה, והיינו, שע"י האמונה באים לקיום כל תרי"ג מצוות. וכמו ביצי"מ, שבזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים⁶⁰, פעלה האמונה גם במעשה בפועל, כמ"ש⁶¹ זכרתי לך חסד נעוריך כו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היינו, שהאמונה הפשוטה באה בפועל, לעזוב את טוב הארץ תאכלו⁶² שבארץ מצרים, וללכת במדבר בארץ לא זרועה, כמבואר בארוכה בדרושי חג הפסח בשער האמונה לכ"ק אדמו"ר האמצעי⁶³. ומצד זה שנקודת האמונה ישנה בכאו"א מישראל אפילו מצד נפש הבהמית שלו, יכולה נפש האלקית לפעול על נפש הבהמית (ע"י נפש השכלית) הענין דלימוד התורה וקיום המצוות, ועד שכל ג' הלבושים (מחשבה דיבור ומעשה) שלה יהיו ממולאים בתורה ומצוותי⁶⁴, להיות ולאום מלאום יאמץ⁶⁵, ועד שנתמלאה ירושלים מחורבנה של צור⁶⁶, שענין זה נעשה ע"י קיום התומ"צ באופן של יגיעה דוקא, שזהו כלל בכל עניני קדושה שצריכים להיות באופן של יגיעה דוקא (דלא כהנהגה דלעו"ז, שעז"נ⁶⁷ אשר נאכל במצרים חנם), כמ"ש⁶⁸ כל עצמותי תאמרנה, וכדאיתא בעירובין⁶⁹ אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת, שזהו"ע היגיעה בלימוד התורה, ועד"ז בנוגע לקיום המצוות, כמ"ש⁷⁰ לעבדה ולשמרה, ופי' התרגום⁷¹ שלעבדה קאי על רמ"ח מ"ע

וראה מגילה ו, סע"א. תניא שם.	55) מכות כד, א.
66) ראה מגילה שם.	56) חבקוק ב, ד.
67) בהעלותך יא, ה. ולהעיר מספרי	57) שבת צז, א.
ופרש"י עה"פ. זח"ג קח, א. וראה זח"ב קכח,	58) ישעי' ס, כא.
א. וראה סידור (עם דא"ח) נו, ד ואילך.	59) בחדא"ג — למכות שם.
אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תקסו ואילך.	60) מכילתא עה"פ בשלח יד, לא.
68) תהלים לה, יו"ד.	61) ירמי' ב, ב.
69) נד, רע"א.	62) ע"פ לשון הכתוב ישעי' א, יט. וראה
70) בראשית ב, טו.	ויגש מה, יח.
71) תיב"ע עה"פ. וראה ילקוט ראובני	63) בהקדמה — ב, א ואילך.
עה"פ. זח"א כו, א. ח"ב קסה, ב. וראה תקו"ז	64) ראה תניא פ"ט (יד, א).
תכ"א (סב, סע"א).	65) לשון הכתוב — תולדות כה, כג.

ולשמרה קאי על סס"ה מל"ת, שקיום המצוות צ"ל באופן של עבודה ויגיעה, לעבדה דייקא, שע"ז דוקא נעשה בירור הגוף ונפש הבהמית.

ד) **והנה** ע"ז שנפש האלקית (באמצעות נפש השכלית) פועלת בנפש הבהמית, נעשה עילוי גם בנפש האלקית עצמה. והענין בזה, דאף שנפש האלקית היא חלק אלוקה ממעל ממש, מ"מ, ידוע ששורש הנשמה הוא מבחי' הכלים, שזהו מה שנש"י מושרשים באותיות התורה, כמ"ש הרמ"ע מפאנו⁷² שישראל ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה, כנגד ששים ריבוא בני"י שהם כללות עם ישראל, שכל אחד מישראל יש לו אות בתורה⁷³, אותיות דייקא, שזהו"ע הכלים. ולכן, ביטול הנשמה הוא ג"כ בדוגמת ביטול הכלים. אמנם, ע"ז שהנשמה יורדת למטה ומבררת את הגוף ונה"ב, ניתוסף אצלה המעלה דביטול האורות.

וביאור הענין, דהנה, נתבאר לעיל²⁰ כללות החילוק שבין ביטול האורות לביטול הכלים⁷⁴, שביטול הכלים הוא ע"ד הביטול דחכם שאינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה⁷⁵, שאין זה באופן שמתבטל ממציאיותו לגמרי (ער ווערט אינגאנצן אויס מציאות) עד שישנו רק החכם שגדול ממנו כו', שהרי אדרבה, ביטולו שאינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה, הוא, מפני שיודע את יוקר ענין החכמה, ובמילא יודע גם את יוקר החכמה שבו, אלא שידיעה זו (דיוקר ענין החכמה) גופא פועלת אצלו ענין של ביטול לגבי מי שגדול ממנו בחכמה. ואף שגם ביטול זה הוא ביטול אמיתי, מ"מ, אין זה ביטול במציאות, באופן שאין עוד⁷⁶, אין עוד מלבדו⁷⁷. משא"כ ביטול האורות הוא באופן של אין ואפס (ביטול במציאות). ובפרטיות יותר, אורות השייכים לכלים, כיון שיש בהם המדידה וההגבלה דכלים, אזי הביטול שלהם הוא רק בבחינת אין, שזהו הביטול דבחי' החכמה, כי, גם אור החכמה יש לו כלי [דאף שבערך לשאר הספירות (שלמטה ממנה) נקראת החכמה אור בלי כלי⁷⁸, מ"מ, בערך עצמה יש לה גם כלי], ולכן הביטול דחכמה נקרא רק בשם אין.

72) ראה מאמר הנפש הרמ"ע מפאנו ח"ג פ"ה"ו. וראה מגלה עמוקות אופן קפו. סה"מ תרח"ץ ע' רטז. וראה נצוצי זהר לזהר חדש ע"ד (במילואים — קכו, ב ואילך).
73) מג"ע שם. וראה סה"מ תרפ"ט ע' 69.
74) תש"ו ע' 46. תש"ט ע' 41 (השני).
75) ח"א ע' תקסו.
76) אבות פ"ה מ"ז.
77) ואתחנן ד, לט.
78) שם, לה. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86.
79) לקו"ת מטות פז, סע"ד. אוה"ת וארא ע' קנ. ובכ"מ. — ראה המשך תער"ב

ולמעלה מזה הוא הביטול הנקרא בשם אפס, שזהו הביטול דבחי' הכתר, שהוא למעלה מסדר השתלשלות לגמרי.

והנה כיון שנפש האלקית שרשה מבחי' הכלים (שזהו שיש לה אות בתורה, כנ"ל), הרי הביטול שלה הוא באופן שיש בזה המדידה וההגבלה דכלים. ולכן, עבודתה מצד עצמה היא באופן דבכל לבכך ובכל נפשך⁷⁹ בלבד, היינו, שכל הכחות פנימיים שבנפשו (הן הכחות דנפש האלקית והן הכחות דנפש הבהמית) ממולאים באהבת ה' (כמ"ש⁷⁹ ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, בשני יצריך⁸⁰), אבל כל זה הוא עדיין במדידה והגבלה, ע"ד ביטול הכלים. אמנם, כאשר העבודה היא בכל מדה ומדה שהוא מודד לך⁷⁹, היינו, אפילו במדה הפכית, שענין זה נעשה ע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא, היפך טבעו דוקא, אזי מגיע להדרגא דבכל מאדך⁸⁰, למעלה ממדידה והגבלה⁸¹. ועי' נפעל גם בנפש האלקית שיהי' אצלה הביטול שלמעלה מביטול הכלים, למעלה מביטול האורות המתלבשים בכלים, ואפילו למעלה מביטול האורות כפי שהם מצד עצמם (למעלה מהתלבשות בכלים).

והענין בזה, דהנה, ביטול האורות כפי שהם מצד עצמם, הוא, הביטול דעולם התווהו דקדושה (קודם השבירה), דכיון שהאורות הם מרובים והכלים הם מועטים, לכן הביטול הוא באופן של רצוא (כמבואר בארוכה בהמשך אחרי מות תרמ"ט⁸²), למעלה ממדידה והגבלה. אמנם, האורות דתווהו אינם שייכים לכלים כלל, ובודאי שאינם יכולים לבוא בהתלבשות בכלים. ומצד זה יש מעלה בעולם התיקון שיש בו כלים מרובים, היינו, שהאורות באים בהתלבשות בכלים, אבל לאידך, הרי האורות דתיקון הם מועטים. אך ע"י מעשינו ועבודתינו במשך שיתא אלפי שנין דהוי עלמא⁸³, ובפרט בזמן הגלות⁸⁴, נעשה בירור וזיכוך הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם⁸⁵, באופן שהכלי נעשה מזוכך ומבורר כל כך עד שיש ביכלתו להכיל גם אורות מרובים, אורות דתווהו. והענין בזה, שכללות העבודה היא בהניצוצות דתהו שנפלו למטה, שבהם עובד

גם ד"ה וידבר גו' אחרי מות די"א ניסן

תשכ"ב.

(83) ר"ה לא, א. וש"נ.

(84) תניא רפ"ז.

(85) ראה תניא שם (מו, ב).

(79) ואתחנן ו, ה.

(80) ברכות נד, א (במשנה). ספרי (הובא

בפרש"י) עה"פ שם.

(81) ראה תו"א מקץ לט, ג. ובכ"מ.

(82) י"ל בקונטרס בפ"ע קה"ת תשכ"ב

(ולאח"ז בסה"מ תרמ"ט ע' רלג ואילך). וראה

עבודתו באופן של אתכפיא, ועד שמבחי' אתכפיא בא לבחי' אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא⁸⁶, היינו, שהעבודה היא להעלות הניצוצות תוהו לשרשם ומקורם בעולם התוהו, ועד שפועלים המשכת האורות מרובים תוהו באופן של התלבשות בכלים מרובים דתיקון, ע"י העלי' לבחי' שלמעלה מתוהו ותיקון גם יחד (ששם היתה כוונת בנין התוהו ע"מ לסתור וסותר ע"מ לבנות כו' (כנ"ל ס"ג)), כמבואר בקבלה⁸⁷ שהשבירה תוהו ונפילת הניצוצות למטה הו"ע שם ב"ן שנפל למטה, אף ששרשו בשם ס"ג, ועולם התיקון הו"ע שם מ"ה, שעז"נ⁸⁸ מה שמו ומה שם בנו, מ"ה דייקא, שענינו ביטול, וע"י העבודה למטה נעשה בירור והעלאת שם ב"ן לשרשו ומקורו בשם ס"ג, ועד שנעשית העלי' לשם ע"ב שלמעלה משם מ"ה וס"ג, שע"ז נעשה החיבור תוהו ותיקון, שהאורות מרובים דתוהו יומשכו ויתלכשו בכלים מרובים דתיקון.

ה) **והנה** כללות העבודה דתיקון הצלם (נפש השכלית, שעל ידה יכולה נפש האלקית לברר את הגוף ונפש הבהמית וחלקן בעולם, שע"ז נעשה גם בנפש האלקית עליו גדול יותר, כנ"ל בארוכה) נעשית במשך כל שנות חיי האדם, כמ"ש⁸⁹ ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, שניתנו לאדם כדי לפעול הענין דשתה עונותינו לנגדך עלומנו למאור פניך (כמ"ש לפנ"ז⁹⁰), כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע במאמרו⁹¹, דמ"ש עונותינו אין הכוונה עון ממש ר"ל, רק בחי' עיוות ועיקום כו', והיינו, שאין זה כמו שהאלקים עשה את האדם ישר (כנ"ל ס"ב), וצריך לפעול בעונותינו שיהיו לנגדך, לנגד הקב"ה, היינו, בבחי' הקדושה. ועד"ז עלומנו, שהו"ע ההעלם והסתר⁹², ועד להתוקף דההעלם והסתר, שזהו גם הפירוש דעלומנו מלשון עלם⁹³, שמורה על התוקף, וצריך לפעול בעלומנו להיות למאור פניך, שיתהפכו לקדושה. וענין זה נעשה ע"י ימי שנותינו בהם (מלשון בהמה) שבעים שנה, דקאי על בירור כל פרטי המדות דנפש הבהמית, שעיקרה מדות (כנ"ל ס"ב), שבע מדות כמו שהם בשלימותם שכל אחת כלולה מעשר,

89 תהלים צ, יו"ד. — בהבא לקמן ראה גם ד"ה בעשור לחודש הנ"ל שבהערה 1.

90 שם, ח.

91 ד"ה חביבין ישראל תרע"ו שבהערה

21 (סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' קט).

92 ראה ראב"ע ומצו"צ עה"פ.

93 פרש"י עה"פ.

86 זח"א ד, א, הובא בתניא פ"י טו), (סע"א).

87 ראה עץ חיים שער מ סוף דרוש ד.

שער ה ספ"א. שער יו"ד ספ"ג.

88 משלי ל, ד. וראה לקו"ת אמור לח,

ריש ע"ב. ובכ"מ.

שזהו המספר דשבעים שנה. ולאח"ז בא לעבודה נעלית יותר, שעז"נ ואם בגבורות (מלשון התגברות) שמונים שנה, שניתוסף גם ספירת הבינה⁹⁴, שלמעלה משבעת ימי הבנין (שמונה)⁹⁵, וכשכל א' כלול מעשר, נעשה שמונים⁹⁶. ועד שמגיע להשלימות דבן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם, היינו, שבהיותו למטה נשמה בגוף, ה"ה במעמד ומצב שמבטל את העולם, ההעלם וההסתר כו'. וענינו באותיות הקבלה, כמבואר בכתבי האריז"ל (בשער מאמרי רז"ל⁹⁷, שהוא מהשמונה שערים⁹⁸) דקאי על בחי' זעיר אנפין כפי שבא להשלימות דגדלות שעולה לבחי' אריך, שאז נקרא בשם זקן, וזקנו לבן, כבן ע', או כבן פ' שנה, שזהו שאריך זקנו לבן כעמר נקי⁹⁹, ודיקנא דאריך חוורא¹⁰⁰, ועד לתכלית הגדלות והעלי' דז"א, שזהו"ע דבן מאה כו' ועבר מן העולם. ודוגמתו בעבודתו של איש ישראל, שבהיותו למטה ה"ה בדוגמת בחי' ז"א דלמעלה, שיש לו לבוש דצלם הנ"ל, שצריך לתקנו ע"י עבודתו במשך ימי חייו, שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה, ועד להשלימות דבן מאה, שבהם נעשה התיקון והשלימות דבחי' הצלם¹⁰¹.

וענין זה נעשה אצל כאו"א מישראל ע"י משה רבינו, כפי שמסיים¹⁰² ויהי נועם ה' אלקינו עלינו וגו', שזוהי ברכת משה לכאו"א מישראל שתשרה שכינה במעשה ידיכם (כמבואר בפרש"י על התורה¹⁰³ ממאמרי רז"ל¹⁰⁴), ובא בהמשך למ"ש¹⁰⁵ תפלה למשה, דהנה, ענינו של משה שכולל בעצמו את כל נשמות ישראל, שלכן אמר¹⁰⁶ שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב. וזהו גם מה שמשה קיבל תורה מסיני¹⁰⁷

99) ראה דניאל ז, ט.
 100) ראה זח"ג קל, סע"ב.
 101) ראה גם אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' קמט. סה"מ תרס"ג ע' יז.
 102) תהלים שם, יז.
 103) פרשתנו (שמיני) ט, כג. וכ"ה גם בפרש"י עה"פ פקודי לט, מג.
 104) תו"כ עה"פ שמיני שם. סדר עולם רבה פ"ו. יל"ש עה"פ שמיני שם (רמז תקכ). תנחומא פקודי יא (עה"פ פקודי שם). יל"ש עה"פ פקודי שם (רמז תיח).
 105) תהלים שם, א.
 106) בהעלותך יא, כא. וראה לקו"ת בהעלותך לא, ד.
 107) אבות רפ"א.

94) ראה ד"ה ימי שנותינו בהוספות לאוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תשמב. ספר הערכים-חב"ד ערך אותיות התורה — חי"ת ס"ב סק"ב בתחלתו. וש"נ.
 95) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ובארוכה — ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח, תש"ד ותש"ה.
 96) ראה ספר הערכים שם אות פ"א ס"ב סק"א. וש"נ.
 97) לאבות ספ"ה. ועד"ז בפע"ח שער חג השבועות פ"א. נתבאר באוה"ת חוקת ע' תתיז.
 98) ראה הגהות אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לסידור — סידור עם דא"ח שיט, ג. סידור תורה אור (קה"ת תשמ"ז) רמג, ג.

בשביל כלל ישראל ובשביל כאו"א מישראל. וכמבואר בארוכה בתניא¹⁰⁸ בביאור מארזו"ל¹⁰⁹ על הפסוק¹¹⁰ ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו', אטו יראה מילתא זוטרתא היא, אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא, שמצד בחי' משה שבכאו"א מישראל נעשה אצלו ענין היראה מילתא זוטרתא. וזהו גם שבכחו של משה נעשה אצל כאו"א מישראל שלימות העבודה דשבעים שנה, שמונים שנה, ועד לבן מאה, שבהם נעשה התיקון והשלימות דבחי' הצלם, שעל ידו פועלת נפש האלקית בירור וזיכוך הגוף ונפש הבהמית, ועי"ז מגעת לשלימות העבודה דבכל מאדך, בלי גבול (למעלה מעבודת הנשמה מצד עצמה, שעבודתה במדידה והגבלה, לפי ששרשה מבחי' הכלים שהם במדידה והגבלה, כנ"ל ס"ד).

(ו) **ויש** לקשר זה עם תורת הרב המגיד¹¹¹ על הפסוק¹¹² עשה לך שתי חצוצרות כסף, דחצוצרות הוא מלשון חצאי צורות, דקאי על איש ישראל למטה, ואדם העליון שלמעלה, שהם שתי חצאי צורות, ועי" חיבורם יחד נעשה צורה שלימה. ומבאר, שאדם הוא חצי צורה שהוא רק ד"ם, ואל"ף לבדו כביכול ג"כ אינו צורה שלימה, אמנם כשיתדבק יחד נעשה צורה שלימה. ויש לבאר ענין זה בנוגע לאיש ישראל גופא, שזה שאדם הוא רק ד"ם, קאי על נפש הבהמית שבחלל השמאלי שבלב שהוא מלא דם¹¹³, שזהו"ע רוח הבהמה היורדת למטה, ולשם ירדה נפש האלקית (ע"ד מ"ש בתורת הה"מ הנ"ל שהקב"ה עשה כמה צמצומים כו'), כדי לברר ולזכך את נפש הבהמית, להעלות ולחבר הד"ם עם האל"ף, אלופו של עולם, שע"ז נעשה (משתי חצאי צורות, ד"ם, וא') דבר השלם, אדם, ועד שתמורת היותו אדם ע"ש עפר מן האדמה¹¹⁴, נעשה אדם מלשון אדמה לעליון (כנ"ל ס"ב). וענין זה נעשה ע"י העבודה דתומ"צ, שזוהי העבודה בהשלשה דברים שעליהם עומד העולם — עולם קטן זה האדם¹¹⁵, והעולם כפשוטו, כל העולם כולו — תורה עבודה וגמילות חסדים¹¹⁶. והענין בזה, שגמילות חסדים למאן דלית לי' מגרמי'

108 רפמ"ב.

109 ברכות לג, ב.

110 עקב יו"ד, יב.

111 אר"ת מה, ד ואילך. הובא ונת'

באוח"ת (יהל אור) לתהלים (ע' שנו ואילך).

ובארוכה — המשך תער"ב ח"ב פשפ"ד

ואילך (ע' תשצ ואילך).

112 בהעלותך יו"ד, ב.

113 תניא רפ"ט.

114 בראשית ב, ז. וראה ב"ר פי"ז, ד.

ד"ה ביום השמיני תרצ"ג (סה"מ קונטרסים

ח"א רנד, ב ואילך).

115 ראה תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט

קרוב לתחלתו (ק, ב, קא, א). ובכ"מ.

116 אבות פ"א מ"ב.

כלום, הו"ע הירידה למטה מטה בעולם. עבודה, שקאי על עבודת הקרבנות¹¹⁷, ענינה העלאה מלמטה למעלה, היא העולה למעלה מעלה. והתורה, תורה אור¹¹⁸, היא קו האמצעי¹¹⁹, שעל ידה נעשה החיבור דשני הפכים הנ"ל. וזהו שישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד¹²⁰, שע"י אורייתא נעשים ישראל וקוב"ה כולא חד.

ז) **והנה** ע"י כללות העבודה דנפש האלקית עם הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, נעשה גם תיקון העולם כולו, לתקן עולם במלכות שד"י¹²¹. וע"ד מ"ש במשיח – שזהו בנוגע לכללות בני – שיכון כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות הוי' כו' ויבנה מקדש במקומו¹²², שזהו בדוגמת העבודה דנפש האלקית מצד עצמה, וכן פעולתה בנפש הבהמית ע"י האמצעות דנפש השכלית, ולאח"ז ממשיך ומסיים ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר¹²³ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וזהו גם מ"ש במדרש בקרבנו של נשיא לבני אשר, שנקרא שמו לשם גאולתן של ישראל כו' ואשרו אתכם כל הגוים, היינו, שעבודתם של בני בעניני התומ"צ (שמרומזת בפרטי הקרבנות דנשיא לבני אשר) פועלת הענין דואשרו אתכם כל הגוים, שזהו תוכן הענין דתיקון העולם כולו.

וזהו מ"ש ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר. והענין בזה, שלאחרי שלימות העבודה דעשר ימים [ע"ד משנת¹²⁴ בפירושו הכתוב¹²⁴ בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות, שהוצרכו להמתין עשר ימים כדי שתהי' שלימות בנין המלכות בכל העשר ספירות שבה (כמבואר במפרשי הזהר¹²⁵)], באים ליום עשתי עשר יום, בחי' שלמעלה מסדר השתלשלות, ואז נעשה ואשרו אתכם כל הגוים, שכל הגוים משבחים את ישראל שבחרו בהקב"ה והקב"ה בחר בישראל. וכל זה נעשה ע"י עבודתם של ישראל במשך שיתא אלפי שנין דהוי עלמא, ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא¹²⁶ שבמעשינו ועבודתינו (כמבואר בלקוטי

117) ראה מפרשי המשנה אבות שם.	122) רמב"ם ה' מלכים ספ"א.
118) משלי ו, כג.	123) צפני' ג, ט.
119) ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע'	124) בא יב, ג.
שצח. אוה"ת יתרו ע' תתסח ואילך. ועוד.	125) רמ"ז לזח"ג קב, ב, הובא באוה"ת
120) ראה זח"ג עג, א. וראה לקו"ת	בא ע' רפב.
נצבים מו, א.	126) רפל"ז.
121) ב"ועל כן נקוה לך".	

לוי יצחק לתניא¹²⁷ החילוק דב' הלשונות מעשינו ועבודתינו) כל זמן משך הגלות תלוי תכלית השלימות של ימות המשיח והגילוי דימות המשיח (גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי), שבהם ועל ידם מתגלית הבחירה שבחר הקב"ה בישראל, ועד ע"י העבודה הנשיא לבני אשר (ושבט אשר בכללותו) מקלס הקב"ה את כל בני"י (כפי שמסיים במדרש כיון שראה הקב"ה שהקריב על הסדר הזה התחיל מקלס את קרבנו), וכאמור, שענין זה נמשך ומתגלה גם בכל העולם, כמ"ש ואשרו אתכם כל הגוים, ובאופן שענין זה פועל גם על הנהגתם ביחס לבני"י, כמ"ש¹²⁸ ועמדו זרים ורעו צאנכם, נוסף על הענין דלעבדו כולם שכם אחד. וכן תהי' לנו, בגאולה האמיתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו, בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל¹²⁹, בקרוב ממש ובעגלא דידן.

(128) ישעי' סא, ה.
(129) ר"ה יא, רע"א.

(127) ע' טו (נתבאר בד"ה והי' עקב תשמעון תשכ"ז (סה"מ מלוקט ח"ב ע' סח ואילך)).

בס"ד. ביאורי כ"ק אדמו"ר על קאפיטל ע"א
נאמרו במשך שנת השבעים — תשל"ב

בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם¹

ואיתא במדרש תהלים²: "וכי לא נתביישו ישראל בעולם הזה
שאמר אל אבושה לעולם, אלא אמר דוד דיינו שנתביישנו בעולם הזה
ולא נבוש לעולם הבא".

וצריך להבין: הרי קושית המדרש "וכי לא נתביישו ישראל כו"³
— (אף שפסוק זה אמרו דוד) היא — לפי שכל המזמורים שבתהלים
אמרם דוד בשם כל ישראל, ומכיון שבישראל ישנם גם כאלו השייכים רק⁴
לחלק הפשט שבתורה, הרי מוכרח⁵ שהכוונה ב"אל אבושה לעולם" היא
(גם) כפשוטו — "לעולם" שטענדיג — גם בעוה"ז. (ובפרט, שאלו
השייכים רק לחלק הפשט, נוגע להם בעיקר הענינים דעוה"ז⁶). וא"כ איך
אמר דוד בשם כאו"א מישראל "אל אבושה לעולם", והרי "נתביישו
ישראל בעולם הזה"?

אך הענין הוא, שכוונת המדרש ב"ולא נבוש לעולם הבא" היא,
עוה"ב שבעוה"ז. והיינו, דהגם שמצד הענינים דעוה"ז שבעוה"ז "נתביישו
ישראל בעוה"ז", הרי ע"י ההתבוננות שכל עניני עוה"ז הם באין ערוך
לגבי חיי עוה"ב, ועוה"ב "נעשה" דוקא בעוה"ז ויתרה מזה הסיבה
(עשייתו בעוה"ז) גדולה מהמוסכב (שכר המצוות, עוה"ב) הנה "ולא
נבוש לעולם הבא" שבעוה"ז — "אל אבושה לעולם" כפשוטו.

כי מכיון ש"עולם הבא" ישנו גם עכשיו,

וכמובן מהמבואר בתניא⁶ ש"תכלית השלימות הזה של ימות

(1) התחלת מזמור ע"א שבתהלים.

(2) בהוצאת באבער. ובמדרש תהלים הנפוץ בשינוי לשון.

(3) בגלגול מסויים (כי כאו"א יש לו חלק ומוכרח ללמוד כאו"א מפרד"ס שבתורה) כמפורש
בהל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ד.

(4) נוסף להכלל אין מקרא יוצא מידי פשוטו (שבת סג, א).

(5) להעיר מהידוע (לקו"ד ח"ד תשעא, א וש"נ) שד' חלקי התורה — פרד"ס — הם כנגד
ד' העולמות אבי"ע, וחלק הפשט הוא כנגד עולמנו עולם העשרי.

(6) רפ"ז.

המשיח ותחיית המתים . . תלוי במעשינו ועבודתינו כל משך זמן הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה", שמזה מובן שע"י עשיית המצוות נעשה עכשיו המציאות ד"עולם הבא" (וכמ"ש בתניא שם "בעשייתה ממשיך כו"), וכמבואר ברמב"ם⁷: העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה . . ואחר כך יבוא אותו העולם, אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד כו"⁸,

ועד שע"י עבודה כדבעי אפשר להגיע ל"עולמך תראה בחיך"⁹ היינו שהבחינה דעוה"ב תהי' אצלו עכשיו בגילוי ובאופן של ראי' — הרי כשיודע (ובפרט כשרואה) שיש אצלו עכשיו השכר דעוה"ב, אזי אין כל עניני עוה"ז שבעוה"ז תופסים מקום אצלו כלל.

ובדוגמת אדם המפסיד פרוטה של נחשת אבל יודע הוא אשר בשעה זו מרויח הוא אלף אלפים דינרי זהב — שבודאי לא יבוא לידי עצבות מהפסד הפרוטה, כי מה ערך להפסד פרוטה אחת של נחשת לעומת הריוח של אלף אלפים דינרי זהב.

ומכיון שכנ"ל — תהילים כולל הפסוק "אל אבושה לעולם" אמר דוד בשם כל אחד ואחד ואחת מישראל, הרי מוכח, שכאו"א מישראל, יהי' מי שיהי', העיקר אצלו הוא (לא עניניו הגשמיים, כ"א) המצוות שהוא מקיים (שגם פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון¹⁰), העושים את העוה"ב¹¹. ועד כדי כך, אשר בהתבוננו שהוא דבוק בהקב"ה ע"י שמקיים את מצוותיו (מצוה לשון צוותא וחיבור) — כל עניני עוה"ז אינם תופסים מקום אצלו כלל, וגם כשהוא במצב של יסורים קשים ר"ל אומר הוא, ובשמחה הכי גדולה, "בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם".

(משיחת ש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניטן ה'תשל"ב)

* * *

(7) הל' תשובה ספ"ח.

(8) ואף שהרמב"ם שיטתו שעוה"ב קאי על עולם הנשמות — מזה מובן גם לשיטת הרמב"ן (שכמותו ההכרעה בתורת החסידות — לקו"ת צו טו, ג. ובכ"מ) שקאי על עולם התחי', כמבואר בכ"מ שהשכר הוא כמונח בקופסא תיכף בעשית המצוה (ולעת"ל יתגלה).

(9) ברכות יז, א.

(10) עירובין יט, א.

(11) תניא שם.

בצדקתך תצילני ותפלטני וגו' (פסוק ב)

ואיתא במדרש תהלים: לא בצדקה ובמעשים טובים שיש בידינו אתה מושיענו אלא... בצדקתך גאלנו, שנאמר¹ וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע גו' וילבש צדקה כשריון, לכך נאמר בצדקתך תצילני ותפלטני. וצריך להבין, והרי בסיום כתוב זה עצמו נאמר "הטה אלי אזנך והושיעני", שהפירוש ד"הטה אלי אזנך" הוא להאזין לתפילתי, ואיך אומר בתחילת הכתוב בצדקתך תצילני ותפלטני, שב"צדקתך" שולל (גם) תפלה (כדמוכח ממה שמביא במדרש הפסוק כי אין מפגיע גו').

אך הענין הוא, שיש הפרש בין "תצילני ותפלטני" ל"הושיעני". שהלשון הצלה ופליטה שייך בנוגע לענין חמור, עיקרי ביותר, באופן שקודם ההצלה והפליטה הי' במצב של סכנה (וכמו והי' המחנה הנשאר לפליטה², ולהחיות לכם לפליטה גדולה³). משא"כ הלשון ישועה שייך גם בנוגע לענין פרטי, היינו שגם קודם הישועה לא הי' במצב של סכנה ורק שהי' במצב דחוק, והישועה הוא שיוצא ממצבו זה למצב מרווח יותר.

וזהו בצדקתך תצילני ותפלטני הטה אלי אזנך והושיעני, דכאשר ישראל נמצאים במצב כזה שהם צריכים להצלה ופליטה, אז — כיון שבך ה' חסיתי אין הקב"ה מחכה על תפלתם של ישראל כ"א בצדקתך תצילני ותפלטני. משא"כ כשהם צריכים רק לישועה, אז הטה אלי אזנך (ואז דוקא) הושיעני.

ב. ועפ"ז מובן גם מה שבסיפא דקרא נאמר "הטה אלי אזנך" שקאי על המלאכים מקבלי התפלה ושלוחי השפע, ולמעלה יותר — על בחי' הכלים דאצילות (כידוע⁴ בענין "אזני ה'"), וברישא דקרא נאמר בצדקתך גו', שענין הצדקה הוא "מה שהקב"ה בכבודו ובעצמו עושה"⁵, [ובפרט שהפסוק "בצדקתך" בא בהמשך להכתוב בך ה' חסיתי, בך

(1) הוצאת באָבער. ובמדרש תהלים הנפוץ בשינוי לשון.

(2) ישעי' נט, טז"ז.

(3) וישלח לב, ט.

(4) ויגש מה, ז.

(5) ראה תו"א יד, ד ואילך.

(6) אגה"ק סי"ז.

בעצמותך, וע"ד דרו"ל עה"פ⁷ שם נשמחה בך. שמזה מובן שגם כוונת "בצדקתך" (צדקה שלך) היא הצדקה הבאה מ"בך" מעצמותו ית' — כי ההשפעה כמו שהיא מצד עצמותו ית' (למעלה מהשתלשלות) היא באופן כללי, ובכדי שתתחלק ההשפעה לפרטים הוא ע"י שלוחי השפע כו'. ולכן בנוגע ל"תצילני ותפלטני" נאמר "בצדקתך", ובנוגע ל"הושיעני" נאמר "אזנך".

והנה אף שהישועה עצמה, מכיון שהיא בנוגע לענינים פרטים, היא באה ע"י התפלה — "הטה אלי אזנך" מ"מ, מכיון שהענין ד"שומע קול תפלת עמו ישראל ברחמים" הו"ע כללי, וענינים הכללים הרי הם באים "בצדקתך", שאין שייך בזה שום שינוי (וכמ"ש לפני"ז "בך ה' חסיתי (ולכן) אל אבושה לעולם"), הרי מזה מובן, שישנה הבטחה (ובאופן ד"לעולם", בלי שום שינוי) גם על "הטה אלי אזנך והושיעני".

ג. והנה ענין זה שייך גם להעבודה ד"ימי שנותינו בהם שבעים שנה"⁸ שהיא עבודה בפרטי הכחות, ז' מדות כל מדה כמו שהיא כלולה מכל העשר כחות, שמזה באים אח"כ ל"ואם בגבורות שמונים שנה"⁹ והיינו שהעבודה הנ"ל היא באופן של התגברות, ועד שבאים ל"בן מאה כו"¹⁰, שהוא תכלית שלימות העבודה בכל העשר כחות, וכל כח גופא — בכל פרטיו (עשר כלול מעשר, תכלית השלימות דפרטי הכחות) — ענין "הושיעני", וגם יש בזה הענין ד"תצילני ותפלטני" (בחי' כלל ועיקר) וכידוע שמאה שנה קאי על בחי' כתר,

וע"י העבודה בב' ענינים אלו — בחי' "הושיעני" (העבודה בכחות הפרטים, כל העשר כחות כמו שהם כלולים מעשר) ובחי' "תצילני ותפלטני" (העבודה בבחי' כללות הנפש שלמעלה מהתחלקות כחות פרטים) — באים אח"כ למ"ש בקאפיטל ע"ב¹¹ "משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך" שקאי על מלך המשיח¹¹, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש. (משיחת יום ראשון דחג הפסח ה'תשל"ב)

* * *

7) ע"פ תהלים סו, ו. שה"ש א, ד. וראה תו"א בשלח סד, סע"ב. ובכ"מ.

8) תהלים צ, יו"ד.

9) אבות ספ"ה.

10) פסוק א.

11) תרגום שם.

הי' לי לצור מעון לבוא תמיד צוית להושיעני גו' (פסוק ג)

הנה ע"ד זה נאמר גם ב(תהלים) מזמור ל"א (פסוק ג'), אלא שכאן (במזמור ע"א) הוא בכמה שינויים. ומהם: א. במזמור ל"א נאמר הי' לי לצור מעון, וכאן נאמר הי' לי לצור מעון. ב. במזמור זה מוסיף "לבוא תמיד", משא"כ במזמור ל"א. ג. "הי' לי לצור מעון" שבמזמור ל"א בא בהמשך למ"ש לפניו (בפסוק זה עצמו) הטה אלי אונך מהרה הצילני, משא"כ "הי' לי לצור מעון" שבמזמור זה בא בהמשך למ"ש לפניו (בפסוק שלפניו) הטה אלי אונך והושיעני.

והנה מדיוק לשון הכתוב "צור" מעון (ובפרט שמשנה מלשונו במזמור ל"א "צור מעון") שפירושו דירה, מוכח מזה, שהכוונה ב"צור מעון" הוא [לא רק מדור "להנצל בתוכו מן הרודף"¹. אלא גם] ענין של דירה. ונוסף לזה: מכיון ש"מעון" הוא אותיות "נועם"², הרי "מעון" מורה לא רק על דירה סתם כ"א על דירה נעימה.

וזהו הטעם מה שבמזמור זה דוקא מוסיף "לבוא תמיד", משא"כ במזמור ל"א — כי "צור מעון", מכיון שענינו הוא רק להנצל מהרודף, הרי אין נכנסים בו תמיד, ורק כשצריך להנצל מהרודף. משא"כ "צור מעון", מכיון שהוא "דירה נעימה" — ה"ה "לבוא תמיד".

ועפ"ז מובן גם מה ש"הי' לי לצור מעון" בא בהמשך ל"הטה אלי אונך מהרה הצילני", ו"הי' לי לצור מעון" בא בהמשך ל"הטה אלי אונך והושיעני" — כי ההפרש שבין "הצילני" ל"הושיעני" הוא³, ש"הצילני" הוא — הצלה מסכנה וכיו"ב, אבל אפשר שגם לאחרי ההצלה נמצא הוא עדיין במצב דחוק. משא"כ "הושיעני" הוא מה שנושע ויוצא ממצבו הדחוק למצב מרווח. ולכן, במזמור ל"א, שהבקשה שלפני "הי' לי לצור גו'" היא "הטה אלי אונך והצילני", היינו שינצל מסכנה אבל אפשר שיהיו לו רודפים, הנה מוסיף לאח"ז "הי' לי לצור מעון גו'". משא"כ במזמור ע"א, מכיון שביקש לפניו "הטה אלי אונך והושיעני", הרי במילא

(1) פירש"י שם, וכ"ה בראב"ע ומצו"ד שם.

(2) לקו"ת להאריז"ל תהלים מזמור צ.

(3) ראה לעיל (ע' ה) בביאור הפסוק בצדקתך גו' ס"א.

אין שייך שיהיו לו רודפים, ולכן הבקשה שלאח"ז היא "הי' לי לצור מעון", דירה נעימה, כנ"ל⁴.

ב. והנה כל שינויים הנ"ל (שבפסוק זה, וכן השינויים שבפסוקים הקודמים) שבין מזמור זה למזמור ל"א, נובעים הם מהשינוי שבין שני מזמורים אלו בתחילת וראש המזמור. והוא, שהתחלת מזמור זה הוא "בך ה' חסיתי גו'", כך בעצמות⁵. משא"כ התחלת מזמור ל"א הוא "למנצח מזמור לדוד" — שתיבות אלו שייכים לספירות

["למנצח" — ספירת הנצח (וגם להפירוש "למנצח" הוא בכתר — הכוונה היא לא לבחי' הכתר כמו שהיא מצד עצמה כ"א מצד זה שכתר היא השרש דנצח), ו"מזמור לדוד" — ספירת המלכות].

שמזה מובן שגם "בך ה' חסיתי" שנאמר לאחרי "למנצח מזמור לדוד" אין הכוונה לעצמותו ית' ממש כ"א לבחי' "בך" כמו ששייך לספירות.

וזהו מה שדוקא במזמור זה אומר "הי' לי לצור מעון", כי מכיון ש"הי' לי לצור גו'" קאי על ("בך" שבתחילת המזמור, שהוא) עצמותו ית', לכן המשכה זו היא באופן של "מעון", כי כאשר ההמשכה היא מ"למעלה מעלה עד אין קץ" [ובפרט כשהמשכה היא מהעצמות, שהוא נעלה יותר גם מ"למעלה מעלה עד אין קץ"] — נמשכת היא "למטה מטה עד אין תכלית",⁶ און זי נעמט דורך את כל הנבראים, גם התחתונים ביותר, ובמילא אין שייך שיהיו רודפים כו'.

ג. וזהו גם מה שלאחרי מזמור זה באים למזמור ע"ב שמדובר בו אודות מלך המשיח⁸ וכדרשת רז"ל⁹ עה"פ שבמזמור זה יהי פסת בר בארץ (פסוק טז) עתידה א"י (בימיה"מ) שתוציא גלוסקאות וכלי מילת,

4 ועפ"ז מובן גם מה ש"הטה אלי אונך והושיעני" ו"הי' לי לצור מעון" הם בב' פסוקים — כי העילוי ד"צור מעון" על "הושיעני" הוא עילוי שבאין ערוך.

5 ראה לעיל בביאור הפסוק בצדקתך גו' ס"ב.

6 יש מפרשים (וראה גם מדרש תהלים (באבער)) ש"למנצח לדוד להזכיר" שבתחילת מזמור ע' קאי גם על מזמור ע"א, אבל גם לפירוש זה — מזה ש"בך ה' חסיתי" הוא התחלת מזמור חדש, מוכח שב"בך ה' חסיתי" שבמזמור זה ישנו (גם) ענין שלא בא בהמשך למזמור הקודם.

7 ראה תקו"ז סוף תיקון נז.

8 ראה לעיל (ע' ו) בביאור הפסוק בצדקתך גו' ס"ג.

9 כתובות קיא, ב.

כי הענין דימות המשיח הוא שאז יהי' דירה לו ית' בתחתונים — שגם הארץ, בחינה הכי תחתונה, תוציא גלוסקאות כו'.

וזהו גם מ"ש לאח"ז (פסוק יט) "וימלא כבודו את כל הארץ", שהוא ע"ד הלשון שבסיום וחזותם¹⁰ הלכות מלכים להרמב"ם [שמזה מובן שענין זה הוא תכלית השלימות] כי מלאה הארץ דיעה את הוי' כמים לים מכסים¹¹.

וזהו גם מה שמסיים בהמזמור כלו תפלות דוד בן ישי: דוד הוא ספירת המלכות, ו"תפלות דוד" הוא הצמאון דספירת המלכות, נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכין¹². ולע"ל יהי' "כלו תפלות דוד", שלא יהי' הצמאון דנהו"ת — רצוא למע' — כי הדירה תהי' בתחתונים — כי אז יהי' גילוי בחי' "ישי", שהוא גילוי העצמות

כי ישי הוא ב' פעמים יש (כי השי"ן "עולה לכאן ולכאן"¹³), והם ב' החצאין שבכתר. וכידוע¹⁴ בענין ש"י עולמות, וכתר הוא ב' פעמים י"ש, וש"י עולמות (יש פעם אחת) הוא מחצה התחתונה דכתר, משא"כ ישי שהוא ב' פעמים יש הוא ב' החצאין דכתר, היינו שיהי' אז גם הגילוי דעתיק, עד לבחי' פנימיות עתיק, שהוא גילוי העצמות

ולכן יהי' אז "כלו תפלות דוד", כי סיבת הצמאון של בחי' המלכות הוא מצד זה שלמטה לא ישנו גילוי אור. אבל כשיהי' המשכת העצמות, הנה מכיון שהמשכת העצמות הוא למטה כנ"ל — "וימלא כבודו את כל הארץ", לכן לא יהי' אז הצמאון כו'.

(משיחת יום שני דחג הפסח ה'תשל"ב)

* * *

(10) ולהעיר שגם "וימלא כבודו את כל הארץ" — אף שאינו פסוק האחרון של המזמור, ה"ה הסיום והחותם של התפלות שבמזמור זה, וגם הסיום והחותם של כל תפלות דוד כמ"ש בפסוק שלאחריו "כלו תפלות דוד גו".

(11) ישע"י יא, ט.

(12) ראה זח"ב קמ, א. זח"א קעח, ב. עז, ב. פו, ב.

(13) קה"י מערכת ישי.

(14) ראה לקר"ת נשא כג, ג. ובכ"מ.

אלקרי פלטוני מיד רשע מכף מעול וחומץ (פסוק ד)

הנה מונה כאן ג' ענינים: רשע, מעול וחומץ, וגבי רשע אומר "מיד", וגבי מעול וחומץ אומר "מכף". והנה פירושי הכתובים אפשר לדעת בכלל ממפרשי התנ"ך ומדרשי חז"ל. ובנוגע לפסוק זה, מבואר במדרש תהלים (על אתר) רק הענין דמעול וחומץ: "מעול זה ישמעאל וחומץ זה אדום שגזירותיו שגזר עלי קשים כחומץ". אבל ענין רשע אינו מבואר במדרש זה.

ויובן זה ממה דאיתא בזהר וברע"מ¹ "ולע"ב אומין". ובמפרשי הזהר שם² "דהני שנים הם עשו וישמעאל ששקולין ככל ע' וכולהו כלולים בהו".

ולכאורה אינו מובן, והרי כל אומה היא או מסטרא דישמעאל או מסטרא דעשו, ולמה מונים את עשו וישמעאל (מלבד הע' אומות), אך הענין הוא, דאף שכל האומות כלולים בעשו וישמעאל, מ"מ הרי בכל אומה ישנו גם ענינה הפרטי, והגזירות שגזרת על ישראל הם בהתאם או לצד השווה שבה ושאר האומות דעשו או ישמעאל או — לענינה הפרטי. ובמילא נמצא, שאופני הגזירות של האומות הם במספר ע"ב: הגזירות מצד עשו וישמעאל והגזירות של ע' אומות מצד ענינם הפרטי.

[ועפ"י² מובן גם מה שבכ"מ מונים רק ע' אומות וכאן מונה ע"ב — כי האומות עצמם הם במספר ע' (מכיון שכל אומה היא או מסטרא דישמעאל או מסטרא דעשו), משא"כ הגזירות שלהם יש לחלקם לע' או לע"ב].

ועפ"ז יש לומר שג' הענינים שבפסוק זה (רשע, מעול וחומץ) הם: רשע — ע' אומות, מעול וחומץ — ישמעאל ואדום (כבמדרש).

ב. אך צריך להבין: הרי "יד" היא כללות כל היד, ו"כף" היא חלק ופרט מהיד, וא"כ, מכיון ש"מעול וחומץ" קאי על ישמעאל ועשו שהם כללות האומות, ורשע קאי על ע' האומות הפרטים, הול"ל גבי רשע הלשון "כף", וגבי מעול וחומץ הלשון "יד", ולא "מיד רשע מכף מעול וחומץ".

(1) פינחס רכז, ב.

(2) ראה ניצוצי אורות שם.

אך הענין הוא, דזה מה שע' האומות רוצים לגזור גזירות על ישראל (אלא שאי"ז בא בפועל, לפי שהקב"ה מפיר את עצתם) הוא מצד הנקודה הכללית שבכל האומות בשוה, וכמרו"ל: שכל המלכיות נק' על שם מצרים ע"ש שהם מצירות (ומעיקים) לישראל — שענין זה (ד"מצירים ומעיקים") הוא בכולם. אלא שבהאופן דמצירים ומעיקים ישנו חילוק כללי, אם זהו בגלותא דישמעאל או בגלותא דעשו.

ועפ"ז מובן מה שגבי "רשע" נאמר הלשון "יד" וגבי "מעול וחומץ" נאמר "כף" — כי כללות ענין הגזירות, "יד", הוא להיותם מצירים, "רשע". ו"מעול וחומץ" — ישמעאל ועשו, הם האופן של הגזירות — "כף".

ג. אך עדיין צריך להבין: (א) הרי ישנם כמה ענינים קשים ומדוע נקרא אדום בשם חומץ דוקא. (ב) הרי גם בני ישמעאל גוזרים גזירות קשות, וכדאיתא במדרשי רז"ל⁴, ומפני מה התואר חומץ הוא על אדום דוקא.

אך הענין הוא, דחומץ ע"ד הרגיל הוא חומץ יין וחומץ שכר יין שנחמץ. וזהו מה שהתואר חומץ הוא על אדום דוקא, כי אח עשו ליעקב⁵, ולכן הי' צריך לעזור ליעקב, ועשה את ההיפך

[וכמ"ש בנבואת עובדי' "ואל תרא ביום אחיך גוי", שטענה זו היא דוקא לעשו. משא"כ בני ישמעאל, גם כשמדברים ע"ד השייכות שלהם לישראל, נק' רק בשם "בני דודים" — קורבה רחוקה ביותר מזו של אחים],

ולכן הוא דוגמת החומץ, שהי' ראוי להיות יין ונעשה חומץ. דהנה יין מורה לא על טוב סתם כ"א על גודל הטוב, שלכן אמירת השירה — שענינה הוא שמחה גדולה, מצד ריבוי הטוב — הוא על היין דוקא⁶. ובלשון החסידות⁷ הו"ע גילוי טוב הנעלם. דכמו שהיין עצמו הוא

(3) ב"ר פט"ז, ד.

(4) ירוש' תענית פ"ד ה"ה. מדרש תנחומא יתרו ה. איכ"ר פ"ב, ד. ועוד. פרש"י עה"ת וירא כא, יז.

(5) מלאכי א, ב.

(6) פסוק יא-יב. וראה במפרשים שם.

(7) במדרשי רז"ל שבהערה 4.

(8) ראה ברכות לה, א. וש"נ.

(9) ראה לקו"ת שלח מא, ג ואילך. שה"ש ב, סע"א ואילך. ובכ"מ.

גילוי ההעלם, שבתחילה הי' טמון בענביו ואח"כ בא מן ההעלם לגילוי, כן גם פעולת היין הוא מה שהוא מגלה את טוב הנעלם.

ועד"ז בצד ההפכי — בנוגע לחומץ: לא רק זה שהוא היפך הטוב סתם, כ"א — שהוא קשה ביותר בזה. וכמובן ממ"ש במדרש זה גופא, שגזירות קשים (ביותר) הם דוגמת החומץ.

וזהו מה שאדום נק' בשם חומץ — כי מצד זה שהוא אחיו של יעקב הי' ראוי שיטיב לישראל, ועד לידי ריבוי טוב — דוגמת היין, ובפועל הוא גוזר גזירות על ישראל, ולא רק גזירות סתם אלא גזירות קשים כו'.

ד. והנה תחלת וראש המזמור (שכולל כל המזמור בדוגמת ה"ראש") הוא "בך הוי' חסיתי", כך בעצמותך. ומצד זה ישנו הבטחה ברורה בנוגע לכל הענינים המנויים במזמור זה,

גם בנוגע לענינים התלויים בתפלה — אשר דבר ברור הוא שישראל יתפללו כו' ויהי' "הטה אלי אזנך והושיעני"¹⁰

שדבר ברור הוא שיהי' "פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ". ועד שיגיעו להמזמור שלאח"ז — "משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך", שקאי על מלך המשיח¹¹, בקרוב ממש.

(חשיחת שביעי של פסח ה'תשל"ב)

* * *

10) ראה לעיל (ע' 1) בביאור הפסוק בצדקתך גו' ס"ב.
11) ראה שם ס"ג. ובביאור הפסוק הי' לי גו' ס"ג (ע' ח).

כי אתה תקותי אד' הוי' מבטחי מנעורי (פסוק ה)

ואיתא במדרש תהלים (באָבער): "מנעורי — מימי אברהם יצחק ויעקב". והוכחת המדרש לזה י"ל שהיא — כי בפסוק שלאח"כ נאמר עליך נסמכתי מבטן ממעי אמי אתה גוזי, ומפרש במדרש תהלים, "מבטן — בגלות מצרים, ממעי אמי אתה גוזי — .. והוצאתני מיד מצרים". ומזה מוכח, שהכוונה ב"מנעורי" בפסוק שלפנ"ז היא לפני גלות מצרים ויציאת מצרים היינו "מימי אברהם יצחק ויעקב".

וצריך להבין: מכיון שלידת ישראל היתה בעת יצי"מ (וכנ"ל במדרש, שעל היציאה ממצרים נאמר "ממעי אמי אתה גוזי"), ואפילו העיבור דישראל הי' בגלות מצרים (וכנ"ל במדרש בפירוש "מבטן") אבל לא לפני זה [והטעם לזה הוא, כי ישראל נעשו לעם בעת מ"ת, והיות שגלות מצרים (ויציאת מצרים) היו הקדמה והכנה למ"ת — לכן מעת גלות מצרים הותחל המציאות דעם ישראל באופן של "עובר", ואיך אפשר לומר, ש"מבטחי מנעורי" הוא "מימי אברהם יצחק ויעקב" שלפני גלות מצרים.

והנה "כי אתה תקותי" קאי על "אד' הוי'", והוי' שבפסוק זה הוא בניקוד אלקים. ונמצא שישנם כאן ג' שמות: אד', הוי' ואלקים. וזהו "כי אתה תקותי גו' מבטחי מנעורי", דלהיות ש"אתה תקותי" — אד' והוי' בנקוד אלקים, לכן "מבטחי מנעורי", "מימי אברהם יצחק ויעקב" שלפני גלות ויציאת מצרים.

ב. ויובן זה בהקדים מ"ש בלקו"ת¹ (עה"פ² "כי כארץ גו' כן אד' הוי' גו'" — שגם שם, השם הוי' הוא בניקוד אלקים) בענין שמות אלו, ששם אד' הוא בחי' המלכות³, ושם הוי' בניקוד אלקים הוא בחי' חו"ג⁴, ולמעלה יותר — בחי' בינה [שלמעלה מהשתלשלות]⁵.

ועפ"ז מקשר בלקו"ת⁶ ב' שמות אלו (אד' והוי' בנקוד אלקים) עם

(1) נצבים.

(2) ישעי' סא, יא.

(3) נא, ג. נב, ד.

(4) נא, ד.

(5) נב, ד.

(6) נג, ד.

בחי "אד' מי" — כי "מי" הוא בחי' בינה. ולכן ב' שמות אלו — אד' והוי' בניקוד אלקים — ממלאים כל הפגמים, כי בבחי' "אד' מי" נאמר: "אם עונות תשמר י"ה אד' מי יעמוד", שהעונות מגיעים רק בבחי' י"ה, אבל מצד בחי' "אד' מי" — "יעמוד".

ועפ"ז מבאר בלקו"ת⁸ השייכות של אד' הוי' בנקוד אלקים לר"ה ויוכ"פ [שם] "שם אד' היינו בחי' ר"ה . . ושם הוי' בנקוד אלקים היינו בחי' יוהכ"פ", דזהו מה שבר"ה אומרים "אתה אדון על כל המעשים" לפי שאז מאיר בחי' אד', וביוהכ"פ "אומרים ז"פ הוי' הוא האלקים", "כי האור וגילוי דיוהכ"פ הוא מבחי' שם הוי' בנקוד אלקים"¹⁰ — כי בר"ה ויוהכ"פ מתמלאים כל הפגמים.

ג. והנה ההתקשרות דישראל בהקב"ה שבר"ה ויוהכ"פ הוא בבחי' שלמעלה מתומ"צ. דזהו מה שאמרים בר"ה יבחר לנו את נחלתינו¹¹, בחירה פשוטת שלמעלה מטו"ד — כי הבחירה (דר"ה) בישראל היא למע' מתומ"צ¹². ועד"ז ביוהכ"פ — עיצומו של יום מכפר¹³ — כי ביוהכ"פ "אחת בשנה" מתגלה ההתקשרות של ישראל "גוי אדד" ב"הוי' אדד" שלמעלה מההתקשרות שע"י התומ"צ.

וזוהו "כי אתה תקוטי אד' הוי' מבטחי מנעורי — מימי אברהם יצחק ויעקב", דלהיות ש"תקותי" הוא "אד' הוי' (בנקוד אלקים)", שהיא ההתקשרות (התקוה ובטחון) דישראל בעצמותו ית' שלמעלה מההתקשרות דתומ"צ

— וכמ"ש בתחילת וראש המזמור "בך הוי' חסיתי", בך בעצמותך¹⁴, וענין זה נמשך גם בנוגע לכל הפרטים שבמזמור זה¹⁵ — הנה מצד התקשרות זו, גם כשאין ההתקשרות שע"י התומ"צ (כי

(7) תהלים קל, ג. לקו"ת שלח מ, א.

(8) נצבים שם.

(9) נא, ג.

(10) לקו"ת שם ע' ד'.

(11) תהלים מז, ה.

(12) ראה לקו"ש (ח"ד) ע' 1147 וע' 1309.

(13) רמב"ם ה' תשובה פ"א ה"ג וד'. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1150, דמה שפסק הרמב"ם שם (כדעת רבנן) שיו"כ מכפר דוקא לשבים — הפירוש בזה הוא, שהתשובה היא הקדמה להכפרה ד"עיצומו של יום" (שלמעלה מהכפרה שמצד התשובה).

(14) ראה לעיל (ע' ו) בביאור הפסוק בצדקתך גוי' ס"ב.

(15) ראה לעיל (ע' יב) בביאור הפסוק אלקי גוי' ס"ד.

חסר אצלו בתומ"צ), המצב דומה ל"ימי אברהם יצחק ויעקב" שלפני מ"ת, ואפילו לפני (גלות ויציאת מצרים שהם) הכנה למ"ת, בכל זה, מצד התקשרות העצמית שלו בעצמותו ית', הנה "אתה (עצמות) תקוּתִי גו' מבטחי".

(משיחת אחרון של פסח ה'תשל"ב)

* * *

עליך נסמכתי מבטן גר' (פסוק ו)

ואיתא במדרש תהלים (באבער): עליך נסמכתי מבטן — בגלות מצרים. והנה אחד החילוקים בין עובר לנוולד הוא, שהנוולד (לאחר שיצא מבטן אמו) יכול הוא "להתדבר" עם עוד ילדים, ער וויינט מיט זיי צוזאמען און לאַכט מיט זיי צוזאמען. משא"כ העובר בבטן אמו, אינו יכול להתדבר עם שום בן אדם, גם לא עם עובר אחר. ועד"ז הוא בנוגע לישראל כשנמצאים בגלות, שהם (דוגמת העובר) בודדים כו'. וזהו עליך נסמכתי מבטן, שבזמן הגלות אין להם על מי לסמוך כ"א על הקב"ה.

וצריך להבין: הלשון "סמיכה" שייך בנוגע ל"נופל" כמ"ש סומך הוי' לכל הנופלים [והוא בשני פנים: או שסומך אותם לאחרי נפילתם, היינו שמקים אותם ומגביהים. או שסומך אותם — שמלכתחילה לא יפלוג], אבל בנוגע לעובר, ועד"ז בנוגע לישראל בזמן בגלות, מהו הלשון "נסמכתי"?

והביאור בזה: המזמור ע"א שבתהלים [ובכלל זה — הפסוק עליך נסמכתי מבטן] בא בהמשך להמזמור שלפניו המתחיל "למנצח לדוד להזכיר". והיינו שגם מזמור ע"א אמר דוד בעד עצמו.³

והנה דוד הי' "בר נפלי", והיינו ש"הי' ראוי להיות נפל ביצירתו"⁴, אלא שניתנו לו ע' שנה משנותיו של אדה"ר⁵ ומשנותיהם של אברהם יעקב ויוסף⁶. ולכן אמר "עליך נסמכתי מבטן", שזה מה שיצא מהבטן באופן שלא הי' נופל⁷, הוא מפני ש"נסמכתי" — כי הלשון מתאים בנוגע ל"נופל" שלא יפול (וכאופן הב' דלעיל) הוא "סמיכה".

(1) תהלים קמה, יד.

(2) ראה מדרש תהלים (באבער) ריש מזמור ע"א.

(3) ואין מזה סתירה להידוע (ראה לעיל ע' ג ואילך) בביאור הפסוק בך ה' גוי' שכל המזמורים שבתהלים אמרם דוד בשם כל ישראל — כי מכיון שדוד הי' מלך ישראל, הענינים שלו שייכים לכל ישראל (ראה מ' די"א ניסן (תשל"ב) — נדפס בהגש"פ (בהוצאות תשמ"ו ושלאח"ז — ע' תרמא)) ובהמצויין שם בנוגע לכל מלך ישראל. ועאכו"כ שכן הוא בדוד, שהרי "מלכותו (של דוד) על ישראל הי' למעלה מעלה מן המדרגה של שאר כל המלכים שהיו אחריו" — ספהמ"צ להצ"צ קח, ב. עיי"ש באריכות).

(4) חדא"ג מהרש"א חולין פט, א.

(5) יל"ש בראשית סי' מא. זח"א קסח, א.

(6) זהר שם. וראה בסהמ"צ שם ביאור הכפל דע' שנה.

ומה שאמר "עליך נסמכתי מבטן" — אף שהע' שנים נתנו לו אדה"ר ואברהם יעקב ויוסף — הוא, לפי שבכדי ששנים אלו יהיו שייכים אליו, הנה זה נתן לו הקב"ה. וכמ"ש חיים שאל ממך (מהקב"ה) נתתה לו (שהקב"ה נתן לו חיים) — נתנת החיות הוא הקב"ה דוקא, כמרז"ל "והקב"ה נותן בו רוח ונשמה".

ב. והנה לאח"ז ממשיך בכתוב "ממעזי אמי אתה גוזי". ומפרש במדרש תהלים: והוצאתני מארץ מצרים. והיינו, דמכיון שבזמן הגלות נמשלים ישראל לעובר, הרי היציאה מהגלות נקראת בשם יציאה (גוזי) ממעזי אמי.

וצריך להבין: לשון הרגיל בנוגע ליציאת הולד מבטן אמו הוא הולדה (וכן נאמר ביחזקאל¹⁰ בנוגע ליציאת ישראל מהגלות), ולמה אומר כאן "גוזי"?

והענין בזה כדאיתא בגמרא¹¹ משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע כו'. ושם¹²: מאי קרא ממעזי אמי אתה גוזי, מאי משמע דהאי גוזי לישנא דאשתבועי היא דכתיב גזי נזרך והשליכי.

ואין הכוונה שהגמרא מפרשת ש"גוזי" שבפסוק זה פירושו הוא שבועה ולא לידה — שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו¹³ — כי אם, שהטעם למה שנאמר בכתוב זה ענין ההולדה בשם "גוזי", הוא לפי שביום הלידה משביעין אותו.

ג. אך עדיין צריך להבין: ענין ההולדה נזכר בכוכ"כ פסוקים, ומדוע ההולדה שבכתוב זה דוקא נק' "גוזי" בכדי לרמוז על ענין השבועה?
ויובן זה בהקדים הידוע¹⁴ בפירוש "משביעין אותו תהי צדיק כו'", ששבועה הוא (גם) מלשון שובע. והוא הנתינת כח מלמעלה לנפש

7) וגם ענין זה שייך לכל ישראל (ראה הערה 3) — ראה אוה"ת לנ"ך עה"פ (עמוס ט, יא) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת (וראה גם יהל אור ע' פא בסופו), שזה שייך למה שדוד לא הי' "בר נפלי" בפועל, ענין "עליך נסמכתי מבטן".

8) תהלים כא, ה — הובא בזהר שם לענין הנ"ל.

9) נדה לא, א.

10) פרק טז.

11) נדה ל, ב.

12) לא, ריש ע"א.

13) שבת סג, א. וש"נ.

14) קיצורים והערות לתניא ע' נ' ואילך. קונטרס ומעין מי"ד. ועוד.

האלקית שתוכל להתגבר על הנה"ב ויצה"ר, ולעבוד את עבודתה בלימוד התורה וקיום המצות.

ומה שהשובע, הנתינת כח מלמעלה, היא באופן של שבועה — הוא, לפי שהכוונה העליונה היא, שהאדם יעבוד את עבודתו (לא בהכח שנותנים לו מלמעלה, כ"א) בכח עצמו, בכדי שלא יהי' "נהמא דכסופא"¹⁵. ולכן בא השובע באופן של שבועה, היינו שהנתינת כח מלמעלה הוא מה שמעוררים ומגבירים את כחות האדם גופא, וכמבואר בקונטרס ומעיין¹⁶ בענין השבועה ע"פ פשוט, שע"י השבועה נעשה "התגברות כח מהכחות הנעלמים וכחות עצמיים שלו" (של האדם).

ועפ"ז יובן מה שדוקא בפסוק זה אומר על ענין הלידה הלשון "גוזי" המורה להשבועה דמשביעין אותו תהי צדיק כו' — כי זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז¹⁷ אלקי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ, שקאי על היצה"ר¹⁸. ומבאר¹⁹, שהכח שיש לו להנצל מרשע מעול וחומץ, הוא לפי שממעי אמי אתה גוזי, הנתינת כח (והשובע) דמשביעין אותו כו'.

וע"י כח זה, הנה לא רק שהוא בעצמו ניצל מהיצה"ר, אלא שהוא מראה דרך גם לאחרים, וכמו שממשיך בפסוק שלאחריו כמופת הייתי לרבים (וע"ד פירוש הראב"ע שם).

(משיחת א' דראשחודש אייר ה'תשל"ב)

* * *

(15) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. לקו"ת צו ז, סע"ד. ובכ"מ.

(16) שם.

(17) פסוק ד.

(18) לקו"ת צו (יב, ג).

(19) ועוד ענין בזה: מכיון שמקודם נאמר "אלקי פלטני גוי" (שמוה משמע שהצלתו מהיצה"ר הוא ע"י הכח שחלמנעלה), הנה מבאר אח"כ, שהכוונה ב"אלקי פלטני" הוא ענין "אתה גוזי", השבועה שמשביעין אותו, והיינו שהנתינת כח מלמעלה היא באופן שמעוררת את כחות האדם, כנ"ל בפנים.

כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז (פסוק ז)

ואיתא במדרש תהלים (באָבער): כמופת הייתי לרבים כמה ניסים עשית לי במצרים בים ובמדבר. (וההוכחה לפירוש זה הוא, לפי שבהפסוקים שלאח"ז מדבר ע"ד זמן שלאחר זה. ומזה משמע שהכוונה ב"כמופת הייתי לרבים" ("הייתי" לשון עבר) הוא להניסים שהיו לפני הכניסה לארץ ישראל).

והנה הכוונה ב"כמופת הייתי" לרבים" הוא לא רק לריבוי בכמות — מצרים, ים ומדבר, אלא גם לריבוי סוגי ניסים. סוג הניסים שהיו בים הוא סוג נעלה יותר מסוג הניסים שהיו במצרים, וסוג הניסים שהיו במדבר הוא סוג נעלה יותר מסוג הניסים שהיו בים,

אותו הענין שאצל אחד הוא "נס" שלמעלה מהטבע, לפי שהטבע שלו היא במיצר והגבלה ביותר, הנה אצל זה שהטבע שלו אינה במיצר והגבלה כ"כ, ענין זה הוא "טבע", וה"נס" אצלו הו"ע שלמעלה גם מהטבע שלו. וכמרוז"ל "משה ניסן של ישראל... ומי הוא ניסו של משה הקב"ה" — שלגבי ישראל, בחי' משה הוא נס, משא"כ לגבי משה, הרי הבחינה שלו העצמי הו"ע של "טבע" שלו, וניסו של משה הוא הקב"ה.

[וע"ד הסיפור ע"ד² הבעש"ט כשהוצרך לפרנסה, דפק בחלונו של איש אחד ומיד הלך משם, וזה הי' אצלו הכלי לפרנסה ("בכל אשר תעשה"³): בדרגת הבעש"ט, הנהגה כזו הו"ע של "טבע". משא"כ בסתם אנשים, הרי זה "נס"].

וזהו מה שהניסים שהיו במצרים בים ובמדבר הם ג' סוגים שונים: מצרים לשון מיצר וגבול הוא בחי' עלמא דאתגליא. ים הוא בחי' עלמא דאתכסיא (כמבואר בדרושי קרי"ס⁴). ומדבר "אשר לא ישב אדם שם" הוא למעלה מגדר עולם, גם מבחי' עלמא דאתכסיא. וזהו מה שהניסים שבמצרים ים ומדבר הם ג' סוגים שונים (וכנ"ל שהכוונה ב"לרבים" היא

(1) ב"ר פנ"ט, ה.

(2) מובא בשם ספר דברי יחזקאל.

(3) פ' ראה טו, יח.

(4) תו"א בשלה סב, א. לקו"ת צו יד, ב. ובכ"מ.

(5) ירמ' ב, ו.

ריבוי סוגים), כי אותו הענין שלגבי בחי' עלמא דאתגליא (מצרים) הוא "נס", הנה לגבי עלמא דאתכסיא (ים) הוא "טבע", ומה שנקרא "נס" לגבי בחי' ד"ים" הו"ע שלמעלה גם מההגבלה דעלמא דאתכסיא. וגם ענין זה הוא "טבע" לגבי הבחינה ד"מדבר".

ב. והנה הענין ד"טבע" ו"נס" ישנו גם בעבודת האדם: כאשר העבודה היא במדידה והגבלה — הו"ע של "טבע", והעבודה שלמעלה ממדידה והגבלה — בחי' "בכל מאדך", הו"ע של הרמה ו"נס". וגם בזה, אותה העבודה שאצל אחד היא "נס", הנה אצל השני היא "טבע", וה"נס" אצלו היא העבודה שלמעלה גם מהמדידות והגבלות שלו. (וכידוע⁶ בענין "בכל מאדך" — מאד שלך).

ולדוגמא: לימוד התורה בשקידה והתמדה משך הרבה שעות בכל יום ויום, הנה אצל בעלי עסקים הנהגה כזו הו"ע של "נס", ואצל בן ישיבה (ובפרט ישיבה השייכת לכ"ק מו"ח אדמו"ר ולאביו כ"ק אדמו"ר נ"ע ועד לכ"ק אדמו"ר הזקן) הרי הנהגה כזו היא דבר הפשוט, וה"נס" אצלו בלימוד התורה הוא שיתייגע בלימוד כ"כ עד שיתעצם עם הענין שלומד, ועד שגם חלומותיו (בעת השינה) יהיו בתורה.⁸

ועד"ז הוא בנוגע לקיום המצות, וכמו במצת תפילין (שכל המצות הוקשו אליה⁹), שאצל יהודי פשוט, ה"טבע" שלו הוא קיום המצוה בפועל, אבל הכוונה "לשעבד הלב והמוח" היא אצלו ענין של "נס". משא"כ יהודי שמקיים את דיני השו"ע, הכוונה "לשעבד הלב והמוח" היא אצלו דבר פשוט — מכיון שהוא דין מפורש בשו"ע¹⁰. וה"נס" אצלו במצות תפילין הוא שיכוון הענין דהמשכת המוחין בז"א. וכיו"ב.

ג. וזהו כמופת הייתי לרבים במצרים בים ובמדבר — שהחידוש בזה הוא בב' הקצוות:

גם זה שהוא במצב ד"מצרים", יכול (ובמילא — מחוייב) להיות אצלו הענין ד"מופת" שלמעלה מהטבע. וכמש"נ בנוגע לכל ישראל, יהי' מי שיהי', מאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה¹¹. כי ישראל

6 ואתחנן ו, ה.

7 ראה תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

8 ראה ד"ה בלילה ההוא ש"ת פ"א. לקו"ד ע' תשי בסופו. היום יום ע' ח [ד תבת].

9 קדושין לה, א.

10 אר"ח סכ"ה.

11 ירמי' יו"ד, ב.

בטבעם הם למעלה מהטבע, שהרי החיות של כל אחד ואחד מישראל היא התורה ומצותי¹², והרי התומ"צ הם למעלה מהטבע. וענין זה הוא גם בזמן הגלות (מצרים), כמאמר הידוע¹³ שהנשמה (שהיא העיקר בישראל) לא הלכה בגלות;

ולאיך גיסא: גם זה שהוא במצב ד"מדבר", צריך להיות אצלו בעבודתו הענין ד"מופת" שלמעלה מהטבע, למעלה גם מה"טבע" שלו, בחי' "בכל מאדך", מאד שלך. ובאם חסרה אצלו בעבודה ד"בכל מאדך" — אף שהעבודה ד"בכל לבבך" ו"בכל נפשך"¹⁴ שלו היא במדריגה נעלית ביותר — הוא בכלל "אין עושין רצונו של מקום", כידוע פירוש המגיד ממעזריטש¹⁴ במרז"ל ברכות לה, ב¹⁵.

ד. והנה זה שהוא בבחי' "מדבר" יכול לכאורה לטעון: בשלמא מי שהוא בבחי' "מצרים", ואפילו בבחי' "ים", מוכן שצריך הוא להעבודה ד"בכל מאדך" לצאת מההגבלות שלו — כי מכיון שהוא שייך ל"עולם" (לשון העולם¹⁶), שהרי גם עלמא דאתכסיא הוא "עלמא", לכן צריך הוא לצאת מההגבלות ד"עולם". אבל מי שהוא בבחי' "מדבר אשר לא ישב אדם (כולל גם אדה"ע) שם", ה"ה למעלה מהגדר ד"עולם"

[וע"ד בן מאה כו' כאילו עבר ובטל מן העולם¹⁷ — דהגם שהוא נשמה בגוף, הרי הוא "כאילו עבר ובטל מן העולם", היינו שהוא למעלה מגדר "עולם"],

למה צריך גם הוא לבחי' "בכל מאדך" דוקא?

הנה על זה מסיים הכתוב "ואתה מחסי עוז", דלהיות ש"מחסי עוז" הוא "אתה", היינו עצמותו ית' שהוא למעלה גם מבחי' מדבר אשר לא ישב אדם שם

[כי זה שבבחי' "מדבר" צריך לשלול בחי' "אדם" — "אשר לא ישב אדם שם", מוכח, שלבחי' מדבר יש איזה שייכות לבחי' "אדם" (עולם). כי באם לא הי' שום שייכות ביניהם, הרי אינו שייך גם ענין

(12) ראה לקו"ש ח"ז ע' 241 סעיף ה.

(13) רשימה דג' תמוז תרפ"ז — נדפסה בקונטרס יד (בסה"מ קונטרסים ח"א) ובכ"מ.

(14) אור"ת פ' עקב ד"ה מפני מה — הובא בכ"מ בדא"ח.

(15) וראה גם חדא"ג מהרש"א שם.

(16) לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

(17) אבות ספ"ה.

השליה¹⁸. משא"כ עצמותו ית' אינו בגדר ושייכות לעולמות כלל, שלכן אין שייך לומר עליו שהוא למעלה ומושלל מבחי' "אדם",
לכן, גם מי שהוא בבחי' "מדבר", צריך להיות אצלו העבודה ד"בכל מאדך" דוקא.

ה. וזהו התשובה גם למי שהוא בבחי' "מצרים", שיכול לטעון: הרי זה מה שאני נמצא במצב ד"מצרים" הוא לפי שהקב"ה העמיד אותי במצב זה (ובדוגמת גלות מצרים כפשוטו, שהקב"ה הגלה את בני"ל למצרים), וא"כ איך שייך שיהי' אצלי הענין ד"מופת", היציאה מ"מצרים"?

הנה על זה באה התשובה "ואתה מחסי עוז": מה שהוא נמצא בבחי' "מצרים", הוא רק מצד בחי' הגילויים. ומכיון ש"אתה מחסי עוז", הנה מצד זה יכול הוא (גם כשנמצא במצרים¹⁹ עדיין) לעבוד עבודתו למעלה מההגבלות שלו, וזה יגרום, שגם ההנהגה מלמעלה אתו תהי' באופן ד"מופת" שלמעלה מהטבע.

ומזה באים אח"כ להענינים המבוארים בהפסוקים שלאחרי פסוק זה, ועד שבאים ל(עניני) מזמור הסמוך: לשלמה אלקים משפטך למלך תן וצדקתך לבן מלך, שקאי על מלך המשיח²⁰, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש. (משיחת א' דראש חודש אייר ה'תשל"ב)

* * *

18) וכמבואר בשעיה"א פ"ט, שהאומר על איזו חכמה רמה ועמוקה שא"א למששה בידים מפני עומק המושג — כל השומע יצחק לו. לפי שהשכל והמישוש אין ביניהם שום שייכות כלל.

19) להעיר אשר שבט לוי שהובדל לעבוד את הוי' לשרתו ולהורות דרכיו כו' לרבים לא נשתעבד במצרים (פרש"י עה"ת שמות ה, ד. ובמדרשי חז"ל עה"פ) ודוגמת שבט לוי ה"ז כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו כו' (רמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל).
20) ראה גם לעיל ע' ו. ע' יב.

ימלא פי תהלתך כל היום תפארתך (פסוק ח)

ואיתא בגמרא¹ שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה פולטן ומברך. אבל אינו מברך כשהאוכלין הן בתוך פיו, משום דכתיב ימלא פי תהלתך. והיינו שפי' ימלא פי תהלתך הוא, שתהלות ה' צריך לומר בפה מלא.

ויתירה מזו כתב האשכול² מהא שמעינן מאן דמברך ברכה צריך לברך מלא פומא ולא לגמגם. שלא רק שאסור לברך כשנמצא משהו בפיו, אלא גם אסור לגמגם.

ומוסיף הכתוב ב"כל היום תפארתך" [שבא בהמשך ל"ימלא פי תהלתך"], שאמירת תהלת ה' ותפארתו (בפה מלא) צריכה להיות במשך כל היום. והיינו שבתחילת הכתוב הוא מבאר את האופן של תהלת ה' שצ"ל בפה מלא. ואח"כ מוסיף שתהלת ה' באופן זה צ"ל בתמידות.

ב. והביאור בזה:

"פה" ו"יום" הנה "פה" קאי על ספירת המלכות. ו"יום" — ז"א, וכידוע שהו' מדות דז"א נקראים "ששת ימים"³, ו"כל היום" קאי על כל המדות דז"א שזהו גם הטעם מה שמדת היסוד נקראת בשם "כל", כי בה נמשכים כל המדות או: עיקר המדות ה', כ"א כלול מיו"ד — כל.

או (ע"ד ענין ספה"ע): כשהמדות הן בשלימות, היינו ז' כלולים מזו, אזי הם ממשיכים גם את שער הנו"ן — תספרו חמשים יום⁴. וזהו מה שכללות המדות נקראים בשם "כל" — בגימטריא חמשים.

וזהו מה שב"ימלא פי" נאמר "תהלתך" וב"כל היום" נאמר "תפארתך" — כי בספירת המלכות נוגע ענין התפלה (וכמ"ש⁵ ואני תפלה), ולכן ב"ימלא פי" (מלכות) נאמר "תהלתך", כי תהלה היא מל"ו

(1) ברכות נ, סע"ב ואילך.

(2) ח"א סי"ח — הובא במשנה ברורה סקע"ב ס"ק ז.

(3) תשא לא, יז. וראה סה"מ תש"ח ס"ע 272. וש"נ.

(4) אמור כג, טז. וראה לקו"ת במדבר יו"ד, א ואילך. ובכ"מ.

(5) תהלים קט, ד.

(6) ראה פרדס ש' ערה"כ בערכו. יהל אור להצ"צ עה"פ תהלה לרוד. ובהוספות.

ואחת מלשונות של תפלה⁷, משא"כ ב"כל היום" (ז"א) נאמר "תפארתך", כי עיקר ופנימיות הז"א היא תפארת [שלכן שם הוי' הוא בת"ת (והיינו שבת"ת גם בהכלי מאיר שם הוי'⁸)], וגם בכללות ז"א בפנימיותו⁹ — כי פנימיות ז"א ות"ת שייכים זל"ז].

ג. אף שמלכות וז"א הם שונים ורחוקים זמ"ז¹⁰, מ"מ, כולל את שתי הבחינות — "ימלא פי גוי" ו"כל היום גוי" — בפסוק אחד. כי מצד הענין ד"ואתה מחסי עוז" (שנאמר בפסוק שלפנ"ז), ש"ואתה" קאי על עצמותו ית"י נעשה יחוד דז"א ומלכות. [ובדוגמת ענין ר"ח — מענין דהפטרה שבת זו "מחר חדש" — שע"י המשכת האור שלמעלה מהשתלשלות, נעשה יחוד זו"נ].

וההוספה שבפסוק זה על "ואתה מחסי עוז" שבפסוק שלפנ"ז: בפסוק שלפנ"ז מדבר ע"ד תחילת ההמשכה מעצמותו ית' כמו שהיא בבחי' מקיף. ולכן אומר ואתה מחסי גוי, שהוא רק מחסה בלבד. ובפסוק זה מדבר ע"ד ההמשכה מעצמותו ית' כמו שבאה אח"כ בפנימיות בהספי' ז"א ומלכות, וגם בעבודת האדם (בכחות הנפש שבדומה לז"א ומלכות), [וזהו גם הטעם, מה שהסדר בפסוק זה הוא מלמטה למעלה: בתחילה "ימלא פי גוי" (מלכות) ואח"כ "כל היום גוי" (ז"א) — כי מכיון שבפסוק זה הוא מדבר בענין הפנימיות, הרי סדר העבודה מצד בחי' הפנימיות היא מן הקל אל הכבד] — שגם בזה יהי' היחוד דז"א ומלכות, כמו שהוא מצד עצמותו יתברך.

ד. והנה פסוק זה בא בהמשך למ"ש בתחילת וראש המזמור בך הוי' חסיתי אל אבושה לעולם.
והביאור בזה:

החידוש שב"אל אבושה גוי" הוא, שגם כשהוא במצב כזה שאלולי "בך הוי' חסיתי" הי' מתבייש, בכל זה, מצד זה אשר "בך הוי' חסיתי"

(7) ועד שלכל תפלה מקדימין: אד' גוי ופי יגיד תהלתך (ברכות ד, ב). וראה זח"ג (קל), סע"ב): כד הוה ר"ה סבא בעי לצלאה צלותי כו' דכתיב ותהלתי כו'. והא דלא חשיב לה ביו"ד לשונות של תפלה (דבר"ר רפ"ב) י"ל משום שהיא שרש כולם (עיין פרדס והצ"צ שם). ואכ"מ.

(8) כמבואר בתו"א יו"ד, ב. ובכ"מ.

(9) ראה סידור ריז, ג ואילך.

(10) ראה תו"א ס"פ תרומה. ובארוכה בהמשך תרס"ו ע' רפד ואילך.

(11) ראה לעיל (ע' כא) בביאור הפסוק כמופת גוי ס"ד.

— "אל אבושה". והיינו שענין ד"בך הוי' חסיתי" הוא לא רק באופן של מקיף ("חסיתי"), אלא פועל גם בפנימיותו — "אל אבושה (ובאופן ד)לעולם".

וזהו גם החידוש שב"ימלא פי גו'", שהמשכה ד"ואתה מחסי עוז" באה גם למטה מטה, גם בזה ששכח לברך, כנ"ל (סעיף א) ממס' ברכות, אשר גם אצלו יומשך הגילוי ד"ואתה מחסי עוז" בפנימיות (כנ"ל סעיף ג), ובאופן של ימלא פי תהלתך כל היום תפארתך.

(משיחת ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון ה'תשל"ב)

* * *

אל תשליכני לעת זקנה גר' (פסוק ט)

וכתב בספר אור המאיר: בשם הבעש"ט, וז"ל: לכאורה אינו מובן, משמע בילדותו איננו צריך כ"כ לעזר אלוקה כי יכול ליתן בעצמו עצות לנפשו בכחו ועוצם ידו כ"א לעת זקנה מתפלל לעזר אלוקה. ופירש הוא זלה"ה (הבעש"ט) הכוונה, שאל ישליך העת לידי זקנה, כי לפעמים נופל העבודה של אדם לידי זקנה באמצעות המשך הזמן. וזהו שאנו מתפללים אל תשליכנו לעת זקנה. עכ"ל.

ובאוה"ת² מביא כ"ק אדמו"ר הצ"צ פירוש הנ"ל (בשינוי לשון קצת)³ וז"ל: באוה"מ פירש... כי הבעש"ט פירש אל תשליכני לעת זקנה, שלא יזדקנו ד"ת אצלך, אלא בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. — ומכיון שהצ"צ כותב בפירוש זה שהוא מהבעש"ט [אף שמעתיקו מספר אוה"מ], הרי ישנו אישור⁴ מהצ"צ, שפירוש זה הוא מהבעש"ט.

וצריך להבין: מכיון שהבקשה שבפסוק זה (לפי פירוש הבעש"ט) היא [לא שהקב"ה לא ישליך את האדם לאחרי שיבוא לעת זקנה, כי אם] אשר מלכתחילה לא יבוא לבחי' "זקנה" [וכלשון הצ"צ "שלא יזדקנו כו"ן] — הול"ל "אל תביאני לעת זקנה", ולמה אומר "אל תשליכני גר"ו⁵?

והביאור בזה: האדם, וכן התורה שלומד, נמצאים תחת גדר הזמן — (שינויים של) עבר הוה ועתיד. וממילא מובן, שמצד טבע הדברים א"א⁶ אשר "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" (ומכ"ש — "חדשים" ממש).

1) פי' יתרו. באוה"מ שם מובא פירוש זה על התפלה אל תשליכנו לעת זקנה. אבל — תפלה זו הרי היא מיוסדת עה"פ.

ולהעיר, שהלשון באוה"ת [המובא לקמן בפנים] הוא: הבעש"ט פירש אל תשליכני (ביו"ד), ומזה משמע שפירוש הבעש"ט הוא עה"פ.

2) פ' יתרו ע' תתב.

3) ובפרטיות: (א) באוה"מ שם "לפעמים נופל העבודה של אדם לידי זקנה" (היינו כללות העבודה), ואילו באוה"ת שם "שלא יזדקנו דברי תורה כו"ן". (ב) באוה"מ "שאל ישליך העת לידי זקנה", ובאוה"ת אינו מביא פירוש זה, ומשמע, שמפרש ש"אל תשליכני", קאי על (התורה של) האדם, כבהערה 5.

4) ראה שם הגדולים החדש בערכו.

5) באוה"מ שם "שאל ישליך העת לידי זקנה". אבל פירוש הפשוט ב"אל תשליכני" הוא שקאי על האדם. וראה הערה 3.

6) ראה ד"ה וכל העם ש"ת פ"ה. ובכ"מ. ובשבת (פח, סע"ב) אשר פתיחת מענה מרע"ה שצ"ל מ"ת הוא למצרים ירדתם וכו'.

ועל זה באה הבקשה "אל תשליכני לעת זקנה", שהקב"ה לא "ישליכנו" (ער זָלַאִים איים ניט "אונטערזואַרפן") — "לעת (לגדר הזמן, שמצד זה מביא ל)זקנה".

ב. וממשיך בפסוק "ככלות כחי אל תעזבני". וגם בזה — ע"ד הנ"ל — אינו מובן: גם כשהאדם הוא במלא תקפו וכחו, צריך הוא לעזר הקב"ה שלא יעזבנו, ולמה אומר "ככלות כחי" אז דוקא "אל תעזבני"? ויובן זה בהקדים המבואר בלקו"ת⁷ בפירושו הכתוב⁸ כי אבי ואמי עזבוני והוי' יאספני, ש"אבי ואמי" קאי על בחי' אהבה הטבעית שבנפש [או על בחי' חו"ב שנפשו⁹]. ועל זה אומר "כי אבי ואמי עזבוני והוי' יאספני", שגם כאשר "אבי ואמי עזבוני" — שנאבד בחי' אהבה הטבעית שבו [או שפגם בבחי' חו"ב שבנפשו¹⁰], מ"מ "והוי' יאספני" מצד שרש נשמתו שלמעלה.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש "ככלות כחי אל תעזבני", שגם כשכלה כח הנשמה המלוכשת בגוף (אפילו ראשית הכחות — "אבי ואמי" הנ"ל), מ"מ "אל תעזבני" — ע"י שיתגלה בו שרש נשמתו שלמעלה.

ג. והנה ב' בחינות אלו — בחי' "אב ואם" ובחי' "והוי'" — ישנם גם באלקות. וכמ"ש בלקו"ת¹⁰: כי אבי ואמי עזבוני היינו בחי' אב הרחמן ועכ"ז והוי' יאספני היינו בחי' אב הרחמים. ויש לקשר ב' הפירושים¹¹:

כאשר בחי' "אבי ואמי" שבנפשו היא אצלו בשלימות, אז די לו גם בבחי' "אב הרחמן" — הרחמים דהשתל', בחי' "אבי ואמי" שלמעלה. אבל כאשר בחי' "אבי ואמי" [בחי' ההשתל'] שבנפשו עזבוהו, הנה עי"ז נעזב הוא ח"ו גם מבחי' "אבי ואמי" שלמעלה, ואז — צריך¹² הוא לבחי' הרחמים שלמעלה מהשתל'.

ועפ"ז יומתק גם הלשון ככלות כחי גו': "כח" קאי¹³ על בחי'

(7) שמע"צ פג, ב.

(8) תהלים כז, יו"ד.

(9) לקו"ת ש"ש סז, א. וראה לקו"ת שמע"צ (פט, ב), שפירוש זה הוא (בכללות) כהפירוש שבלקו"ת שמע"צ פג, ב. ורק שהוא "בענין אחר קצת".

(10) דרושי ר"ה סב, סע"ב.

(11) להעיר גם מדרך חיים ספ"ב. ע"ש.

(12) וע"ד המבואר באגה"ק סי' יו"ד.

(13) אוה"ת שלח ע' תעח. וראה גם אוה"ת ר"ה ע' א'תמג. יהל אור ע' קיב.

האלקות שבהבריאה — בחי' "כח" ¹⁴ מעשיו" ו"כח" ¹⁵ אד" ¹⁶. [וזהו מה שבפסוק בראשית ברא ישנם כ"ח אותיות ¹⁷ — כי הבריאה היא מבחי' "כח אד" ¹⁸]. וזהו "ככלות כחי", כי ע"י שנאבד ממנו בחי' אב ואם שבנפשו, אין לו (ח"ו) שייכות גם לבחי' האלקות שבהשתל', בחי' "כח" — "ככלות כחי".

וזהו הבקשה ככלות כחי אל תעזבני, דגם כאשר הוא בדרגה נמוכה ביותר שאין לו שייכות לבחי' "כח" הנ"ל, הוא מתפלל להקב"ה, לעצמותו ית' שלמעלה מהשתל' [שהרי כל פסוקי מזמור זה באים בהמשך לתחילת וראש המזמור "בך הוי' חסיתי" — בך בעצמותך ¹⁹] "אל תעזבני".

ד. והנה כמו שבתחילת המזמור אומר "בך הוי' חסיתי אל אבושה לעולם", שבטחון זה ד"בך הוי' חסיתי" פועל ש"אל אבושה לעולם" [שגם בעיני העולם "אל אבושה" ²⁰], כי כאשר ההמשכה היא מעצמותו ית', נמשכת היא עד למטה מטה;

עד"ז הוא גם בנוגע ל"אל תשליכני גו", דמכיון (שבקשה זו, וכן) מילוי בקשה זו הוא מעצמותו ית' [וכנ"ל סוף סעיף ג', שפסוק זה בא בהמשך ל"בך הוי' חסיתי" ²¹], לכן, הגם שהאדם נמצא תחת גדר הזמן, בחי' "עת" שמביא ל"זקנה", מ"מ "אל תשליכני", ויתירה מזו: שגם כשהוא בדרגה נמוכה ביותר, בחי' "ככלות כחי", מ"מ "אל תעזבני", לפי שנמשך בו כח ועוז מעצמותו ית'.

(משיחת ש"פ פ"ח, י"ט תמוז ה'תשל"ב)

* * *

14) תהלים קיא, ו.

15) שלח יד, יז.

16) להעיר מהידוע (חינוך לאדאמ"צ פ"ב) שהכ"ח אותיות שבשם אד' הם שרש הכ"ח עתים. ועפ"ז יש לבאר המשך הענינים שבהפסוק: בתחילה מבקש "אל תשליכני לעת זקנה" — שהקב"ה לא ישליכנו תחת גדרי הזמן (כנ"ל סעיף א'); ואח"כ מוסיף שגם באם (מצד איזו סיבה) הוא "נשלך" תחת גדרי הזמן, (שע"ז "הודקנו" דברי תורה אצלו), ועד שמוה נפל למטה יותר, שגם בחי' "כח אד" שרש הכ"ח עתים אינו מאיר אצלו (והיינו שאין לו דברי תורה כלל, אפילו לא כמו שהם בבחי' "זקנה"). מ"מ "אל תעזבני".

17) באוה"ת ובי"א שם, שגם בפסוק וידבר אלקים שבעשה"ד ישנם כ"ח אותיות, ובחי' "כח" זה (שבתורה) הוא למעלה מבחי' ה"כח" דעשרה מאמרות (שבהבריאה). ויש לומר, שב"כלות כחי" נכלל גם הכח שבעשה"ד, שהרי ענין "אבי ואמי עזבוני" הוא "שפגם בתורה" (לקו"ת ש"ש סז, א), ו"אל תעזבני" — עצמותו ית' שלמעלה מה"כח" דתורה.

18) זח"ג רמה, א. אוה"ת שם.

19) ראה לעיל (ע' 1) בביאור הפסוק בצדקתך גו' ס"ב.

כי אמרו אויבי לי ושומרי נפשי נועצו יחדיו (וצ"ל דלפי פי' הפשוט בהפסוק (כמו שפי' רש"י) הול"ל עלי). לאמר אלקים נזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל (פסוקים יו"דיא)

והנה איתא בלקו"ת¹ בהקללות דפ' בחוקותי ד"לפי האמת אינם רק ברכות". ומפרש הצ"צ שם בהגה"ה כי "ברכות אלו הוא ע"ד מ"ש במ"ק ט, ב. הנך כולהו ברכות ניהו ... לפי שהברכה באופן זה היא מבחי' סתים". וברשימת הצ"צ על מגילת איכה בחצ"ע"ג מפרש הפסוקים דאיכה לברכה ובתכלית העילוי והשמחה. ועד"ז יל"פ גם בפסוקים אלו "כי אמרו אויבי לי גו' לאמר אלקים עזבו גו'", "ד"לפי האמת אינם רק ברכות" נעלות ביותר².

וזהו גם הטעם שנאמרו באופן סתום, דלפי שהן ברכות נעלות ביותר, צ"ל שהלעו"ז לא יראה עילוי הברכה שבזה ולא יערער וכו'.

ולהעיר מסיפור הידוע מאדמו"ר האמצעי³ שפעם אחת לא הי' רבינו הזקן בליאזנא ש"פ תבא, ושמע אדמו"ר האמצעי — והוא עודנו נער קודם הבר מצוה — הקריאה מאחר. העגמת נפש מהקללות שבתוכחה הביאתו לכאב לב, עד שביוהכ"פ נסתפק רבינו הזקן אם יוכל להתענות. כששאלו את אדהא"מ הרי בכל שנה קוראים פרשה זו, ענה: כשאבא קורא "הערט זיך ניט קיין קללות". ועד"ז י"ל בכמה ענינים בתורה שאינם בלשון ברכה בגלוי, דמכיון שנקראים ונמשכים מאבינו שבשמים, הרי בהכרח שהם ברכות (אלא שצ"ל ההרגשה שנמשכים מאבינו שבשמים ואז ייראה גם בגלוי שהם ברכות נעלות ביותר).

ב. והנה "אמרו" פי' (גם) שבח ותהלה וכמרו"ל⁴ ומי משתבח קוב"ה בשבחייהו דישראל אין דכתיב: "את ה' האמרת גו' ... וה' האמירך גו' אתם עשיתוני חטיבה אחת, ואני אעשה אתכם כו'", וזהו "כי

(1) בחוקתי מח, א ואילך.

(2) ואי"ז כענין היסורים. שאף ש"גם זו לטובה רק שאינה נראית ונגלית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסי" (תניא פכ"ו), הרי מה שהאדם מרגיש הוא יסורים. משא"כ בהמדובר בפנים עפמ"ש בלקו"ת (ובש"ס מו"ק).

(3) היום יום ע' פח נין אלול מ"רשימותי אלול צד" (תו"מ — רשימות היומן ע' שלח).

(4) ברכות ו, א. פרש"י שם.

(5) תבוא כו, יד-יח.

אמרו אויבי ליי ש"אויביי" משבחים "לי", היינו לא רק שבע"כ יענו אמן, אלא ש"אמרו ליי", שהם משבחים ומהללים את ישראל.

וזה בא בהמשך לתחלת וראש המזמור, דמכיון אשר "בך ה' חסיתי", כך בעצמותך⁶, לכן "ויהפוך ה"א לך את הקללה לברכה"⁷, שהאויבים מלמדין זכות על ישראל, ועוד יותר, משבחים ומהללים אותם⁸.

וממשיך בהפסוק "ושומרי נפשי נועצו יחדיו", וצ"ל איך שייך אחדות אמתית⁹ בלעז"ז, והלא הם טורי דפרודא, וכמ"ש¹⁰ "לא תאמרן קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר".
וע"פ הנ"ל יל"פ:

מאחר ש"אמרו אויבי ליי", שהם משבחים ומהללים את ישראל וגם "שומרי נפשי", שומרים שלא יאונה לצדיק כל און (וכמו קודם חטא עה"ד שהי' הלעז"ז בדוגמת קליפה שומר לפרי), "נועצו" — מטכסים עצה איך לשבח ולשמור את ישראל, ויתרה מזו — באופן דיחידיו¹¹.

ג. וממשיך בהמזמור "לאמר אלקים עזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל". שזה בא בהמשך ל"כי אמרו אויבי לי ושומרי נפשי נועצו יחדיו", ומבאר "לאמר אלקים עזבו גוי", (וע"ד הנ"ל):

אומרים (ומשבחים) "אלקים עזבו", שבחי' הגבורה והדין עזבו אותו. יתירה מזו יל"פ: "עזבו", מל' "עזב תעזוב עמו"¹², שגם אלקים עוזר לו, ועד שמחזק אותו וכמ"ש "ויעזבו את ירושלים עד החומה גוי"¹³, שפי' להחזיקה¹⁴ והיינו שגם בחי' אלקים פועל בו תיקון וחיזוק.

ד. "רדפו ותפשוהו", י"ל ע"ד מ"ש הצ"צ ברשימות לאיכה¹⁵ בפי' כל רודפי' השיגוה בין המצרים¹⁶, "בחי' אמרו אליו כל תשא חטא ועון

6 ראה לקו"ת תצא (לט, ג ואילך) שמה שאפ"ל ויהפוך גוי את הקללה לברכה, הוא לפי שנמשך משם הוי' שבמאציל שלמעלה משם הוי' שבנאצלים.

7 תצא כג, ו.

8 וכמו שבלעם (שע"ז נאמר ויהפוך ה"א) ברך את ישראל.

9 וכפרש"י תיבת "יחדיו" (וירא כב, ו. שם, ח).

10 ישע"י ח, יב.

11 ראה תו"א ס"פ נח.

12 משפטים כג, ה.

13 נחמ" ג, ח.

14 פי' המיוחס לרש"י ועד"ז במצו"ד.

15 ע' ה (אוה"ת לנ"ך ח"ב ע' א'לו).

16 איכה א, ג.

שהוא הרודף כמ"ש¹⁷ טוב וחסד ירדפוני ויותר משהעגל רוצה כו'. והשיגוה דוקא בבחי' בין המצרים כי אילה זו רחמה צר וע"כ חביבה כו". והיינו שהמדרי' הכי נעלות אשר מצ"ע לא הי' אפשר להמשיכן הנה הן רודפות לישראל וכו'. ועד"ז יש לפרש כאן, שהניצוצות הנמצאות בק"נ, שיש בהן עילוי נעלה ד"ורב תבואות בכח שור"ם¹⁸ וגם הניצוצות שנפלו למטה מק"נ ונמצאות בגקה"ט, שמצ"ע לא הי' אפשר להגיע אליהם, הנה הן רודפות אחריו וכו"¹⁹,

[וע"ד פי' הה"מ²⁰ עה"פ²¹ וירדוף אחריו דלבן, שיעקב הי' צריך לברר עוד פסוקים וענינים בתורה, ע"כ וירדוף לבן אחר יעקב וניתוספו פסוקים וענינים אלו בתורה מה שלא השלים לברר בחרין].

ועד אשר "ותפשוהו", שנעשה "אויס בעה"ב אויף זיך" ע"ד בנ"א הנמצא בתפיסה, היינו שעבודתו ע"ע אינו תופס מקום אצלו כלל, וכל ענינו בעבודת ה' נעשה במדרי' הנעלית.

ה. והטעם דכל זה "כי אין מציל":

ע"ד המבואר²² בפי' אין מזל לישראל²³, שמה שישראל אינם נמצאים תחת שליטת המזלות, הוא לפי שהם למעלה ממזל, והיינו דבחי' אין שהוא בחי' הכתר שלמעלה מהשתלשלות הוא המזל לישראל.

וזוהו "כי אין מציל", דמבאר הטעם שמאויבי כפשוטו נעשו "אמרו אויבי ליי", שהם משבחים ומהללים את ישראל וכו', ותמורת לאמר אלקים עזבו כפשוטו, אומרים שבחי' הדין עזבו וכו' לפי שבחי' אין מציל, והוא ע"י שמתבונן שאין מציל כפשוטו שנעשה לו צר, עי"ז מגיע לבחי' אין — לבחי' הכתר²⁴ שלמעלה מהשתלשלות — והוא מציל (וע"ד פי' הצ"צ הנ"ל).

(חשיחת א' דראש חודש אלול ה'תשל"ב)

* * *

(17) תהלים כג, ו.

(18) משלי יד, ד.

(19) ולהעיר משבת (פט, א) דזה שהקטרת עוצרת המגיפה מסר למשה מלאך המות ובתור מתנה דוקא.

(20) ויצא לא, כג.

(21) הובא באור התורה (מאור המאיר) ויצא (כרך ה') תתסט, א.

(22) לקו"ת האזינו עא, ד.

(23) שבת קנו, א.

(24) ל' כתר את בנימין, סובב ומקיף (שופטים כ, מג. מפרשים שם), "תפשוהו" — וע"ד הרצון השולט על כל הכחות.